

Izvještaj o radu u 2018. godini

U 2018. godini, udruga Drugo more je u suradnji s brojnim lokalnim, nacionalnim i međunarodnim partnerima organizirala dva festivala (interdisciplinarni festival *Moje, tvoje, naše* i festival izvedbenih umjetnosti ZOOM); predavanja, radionice, razgovore s umjetnicima, glazbeni program i konferencije, te izdanje knjižice o osnovama blockchain tehnologije za srednjoškolski uzrast u okviru programa Refleks; sedam izložbi u okviru programa Galerija DM; radionice, izložbu i izvedbu predstave u okviru programa *Luxflux*; radionice i izvedbe predstava u okviru programskog pravca Dopolavoro projekta Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture; seriju izvedbi predstave „Pick & Play“ riječke izvedbene umjetnice Aleksandre Stojaković Olenjuk; i šesnaest radionica u okviru projekta Projekt X.

Tijekom 2018. godine, programe smo provodili u okviru europskog projekta State Machines, kojeg provode organizacije Aksioma (SI), Drugo more (HR), Furtherfield (UK), Institute of Networked Cultures (NL) i NeMe (CY); u okviru projekta Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture kao voditelji programskog pravca *Dopolavoro*; u okviru međunarodnog projekta Art & Humanities Entrepreneurship Hubs koji sufinancira Europska Unija kroz program Erasmus+; u okviru međunarodnog projekta *Freiraum* koji provode 38 europska Goethe-Instituta zajedno s lokalnim partnerima; u okviru projekta Projekt X koji je financiran u okviru poziva Umjetnost i kultura za mlade u sklopu Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ iz Europskog socijalnog fonda.

Programe smo redovito najavljivali putem naše [internetske stranice](#), newslettera i društvenih mreža ([Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#)), te putem medija. Snimljene video i audio materijale pohranjivali smo na našem [Vimeo](#) i [Mixcloud](#) profilu, koji nam služe kao online arhiva. Fotografije s događanja redovito objavljujemo na našoj Facebook stranici i pohranjujemo na [Flickr](#) profil, odakle galeriju fotografija povezujemo s pripadajućim objavama na našoj internetskoj stranici.

U nastavku slijedi pregled i kratak opis provedenih programa.

1. REFLEKS

Kroz projekt Refleks od 2009. godine organiziramo predavanja, radionice, okrugle stolove i rasprave na različite teme koje nam se čine važne za razumijevanje suvremenosti. Kroz Refleks problematiziramo različite teme, predstavljamo radove i razmišljanja umjetnika, teoretičara, kustosa i aktivista.

U 2018. godini, u okviru programa Refleks održali smo osam javnih događanja: tri predavanja, jedno predstavljanje knjige uz razgovor, dvije konferencije i dva događaja u okviru serijala razgovora o netradicionalnim oblicima rada na internetu pod nazivom *Banana Split Screen*:

- **Predavanja**

- 1) Andreas Zingerle (Austrija / Južna Koreja): U pozadini pametnog svijeta
- 2) Geert Lovink (Nizozemska / Australija): Digitalni novac za sve!
- 3) Sylvain Lazarus (Francuska): Figura radnika i politika u Francuskoj: 1968.-2018.

- **Predstavljanje knjige**

- 1) Nikola Čelan, Krešimir Krolo, Saša Antić i Mladen Badovinac: predstavljanje knjige *Baština – kako sam preživio splitske devedesete i prvih 10 godina TBF-a*

- **Konferencije**

- 1) Novi svjetski poredak: razgovori o blockchainu
- 2) Network Effect

- ***Banana Split Screen***

- 1) Dorotea Škrabo: Umjetničke prakse u doba digitalne reprodukcije
- 2) Dušan Šaponja i Dušan Čavić: Marka Žvaka u Rijeci

- ***Nukleus***

- 1) Luka Rodela: napisana i izdana knjižica o osnovama blockchain tehnologije prilagođena srednjoškolskom uzrastu

Predavanje Sylvaina Lazarusa održano je na Filozofskom fakultetu u Rijeci, predstavljanje knjige Nikole Čelana u Omladinskom kulturnom centru Palach, a sva ostala događanja u velikoj dvorani i galerijskom prostoru zgrade Filodrammatica (Korzo 28, Rijeka).

Kratak opis programa

Predavanje Andreasa Zingerlea: U pozadini pametnog svijeta

13. veljače 2018.

Posjećenost: 30 gostiju

Agboglobloshie je jedan od okruga Accre, gusto naseljenog glavnog grada Gane, u kojem se nalazi najveće svjetsko odlagalište elektroničkog otpada. Početna točka istraživačkog laboratorija *Behind the Smart World*, jednogodišnjeg programa na servus.at u austrijskom gradu Linzu, bila su dvadeset i dva hard diska koji su s tog odlagališta doneseni u Austriju, zajedno s pričom o prljavom poslu oko elektroničkog otpada. Projekt *Behind the Smart World* okuplja umjetničke poglede na vrijednost digitalnih informacija i naše neprestane proizvodnje podataka.

U prezentaciji u velikoj dvorani Filodrammatice, Andreas Zingerle iz umjetničkog kolektiva KairUs izložio je zanimljivu priču o putovanju spomenutih odbačenih hard diskova i predstavio s time povezanu trilogiju *Forenzičke fantazije*, seriju umjetničkih radova koja istražuje temu curenja privatnih informacija, a koju smo u travnju izložili u našem galerijskom prostoru u sklopu našeg izložbenog programa Galerija DM. Zingerle je u razgovoru također dao uvid u novi istraživački projekt kojim se kolektiv trenutno bavi na Sveučilištu Woosong u Južnoj Koreji.

KairUs je umjetnički kolektiv kojeg čine Linda Kronman (Finska) i Andreas Zingerle (Austrija). U radu se bave komunikacijom između čovjeka i računala, i kompjuterski posredovanom komunikacijom među ljudima. Od 2010. godine se iz različitih perspektiva bave temom internetskih prijevара, istražujući sigurnost informacija, curenje podataka, etičnost samoorganiziranih osvetničkih zajednica, narativne strukture u obmanjujućim e-mailovima i tehnologije koje se koriste u svrhu prijevare. U izradi radova privajaju metode koje koriste antropolozi i sociolozi, radi čega su često popraćeni informacijama o arhivskom istraživanju, analizi sadržaja, promatranju sa sudjelovanjem i terenskom istraživanju. Također objavljuju akademske istraživačke radove povezane s njihovim projektima, koji objašnjavaju kontekst njihovih istraživanja i proširuju priču o temama kao što su sigurnost podataka, aktivizam i kultura hakiranja, i anaroidne umjetničke prakse. Trenutno se bave istraživanjem ranjivosti Interneta stvari i pametnih gradova, uz podršku Odsjeka za medijske i komunikacijske umjetnosti na Međunarodnoj školi Sol Sveučilišta Woosong, u južnokorejskom gradu Daejeon, kroz stipendiju Korejske nacionalne istraživačke fondacije.

Konferencija Novi svjetski poredak: razgovori o blockchainu

15. i 16. veljače 2018.

Posjećenost: 200 gostiju

Osim što je temelj postojanja digitalnih valuta (kriptovaluta) poput bitcoina i ethereuma, blockchain tehnologija omogućava uzbudljive nove načine globalnog upravljanja i ekonomije koji bi mogli trajno obogatiti ili uništiti ljudsko društvo – ovisno o tome koga se pita. Budući da se radi o revolucionarnoj tehnologiji o kojoj se još uvijek malo govori, odlučili smo posvetiti upravo toj temi kroz seriju razgovora i predavanja, i međunarodnu grupnu izložbu.

Cilj dvodnevno simpozija bio je proširiti pogled na blockchain tehnologiju i njezinu upotrebu izvan sfere kriptovaluta. Događaj je nastojao okupiti ljude koji bi podijelili svoja iskustva s implementacijom blockchain tehnologije u različite projekte iz područja održivog razvoja, humanitarnog rada, društvene i financijske pomoći obespravljenima i siromašnima, te novih načina financiranja kulturne i umjetničke produkcije. Uvodno izlaganje o tome što je uopće blockchain tehnologija održao je Radoslav Dejanović, informatički novinar, ekspert za slobodni softver i jedan od vodećih domaćih informatičara.

Članica uredničkog tima Ruth Catlow iz londonske organizacije Furtherfield predstavila je knjigu *Artists Re:Thinking the Blockchain*, koja pruža pogled na umjetničke, spekulativne, konceptualne i tehničke aspekte spomenute tehnologije.

Drugog dana događaja, u dvama panelima o društvenim i umjetničkim implikacijama blockchaina sudjelovali su spomenuti informatički novinar Radoslav Dejanović, stručnjakinja za područje alternativnih financija Marina Petrović, i umjetnici Paul Kolling, Jaya Klara Brekke i Max Dovey, čiji su radovi činili dio izložbe „Novi svjetski poredak“ koja je u okviru događaja bila otvorena u galerijskom prostoru Filodrammatice. Panele su moderirali Davor Mišković i RuthCatlow.

U okviru konferencije, drugog je dana održana radionica „Decentralizirane autonomne organizacije na blockchainu“, kao dio serije radionica DAOWO (Decentralised Autonomous Organisation With Others) koju organizacija Furtherfield organizira s Goethe Institutom u Londonu i Drugim morem u Rijeci, s ciljem proučavanja i proizvodnje novih blockchain tehnologija. Fokus radionice bio je na razumijevanju načina na koje se blockchain može koristiti u svrhu stvaranja kritičke, održive i osnažene kulture, koja nadilazi nastajuće opasnosti i ograničenja kriptoeekonomskih tržišnih spekulacija. Polaznici radionice pokušali su stvoriti novu eksperimentalnu inicijativu koja se temelji na upotrebi blockchaina i osmisliti nove organizacijske oblike koji mogu doprinijeti transformaciji kulturne produkcije, distribucije i konzumacije. Na radionici je sudjelovalo trinaest polaznika.

Konferenciju je u opuštenom tonu zaključio glazbeni događaj „Transponder party“, na kojem su u Omladinskom kulturnom centru Palach uživo nastupili riječki DJ-i i glazbeni producenti elektronske glazbe AREXX, BLCNY i BEXX.

Predavanje Geerta Lovinka: Digitalni novac za sve! 18. travnja 2018.

Posjećenost: 40 gostiju

Geert Lovink je nizozemsko-australski teoretičar medija, internetski kritičar i aktivist. Jedan je od ključnih teoretičara koji stoji iza koncepta „taktičkih medija“ – korištenja medijskih tehnologija kao oruđa za transformaciju kritičke teorije u umjetničku praksu. Također je pokretač projekata kao što su *nettime*, *fibreculture*, *organised networks* i *virtual media*. Lovink je profesor-istraživač interaktivnih medija na Hogeschool van Amsterdam i profesor teorije medija na European Graduate School. Njegove su knjige objavljivali MIT Press, University of Melbourne Press, Amsterdam University Press i Polity.

Lovink je u Filodrammatici održao predavanje „Digitalni novac za sve!“, na temu politike i estetike internetskih modela prihoda.

Nadovezujući se na rad umjetničko-aktivističke mreže MoneyLab koja djeluje u okviru istraživačke skupine Institute of Network Cultures (INC) čiji je osnivač, Lovink je u predavanju nastojao odgovoriti na pitanje kako će umjetnici u nastavku 21. stoljeća zarađivati za život od svojeg rada. Naime, s jedne strane vlada mišljenje kako će biti prisiljeni besplatno davati sve svoje kreacije u zamjenu za „pozornost“ na društvenim mrežama, koje će pak zarađivati milijarde kroz reklame i prodaju osobnih podataka. S druge strane, svjedočimo pojavi i ubrzanom širenju kriptovaluta poput bitcoina, porastu obavljanja novčanih transakcija putem mobitela i sve većem uključivanju ljudi u *crowdfunding* kampanje. Novac je digitalan već desetljećima, a sada postaje neodvojiv od interneta, no još uvijek nije sasvim jasno kakva politika stoji iza svih tih usluga i jesu li one doista decentralizirane kao što se tvrdi.

Po završetku predavanja u kojem je prikazao niz primjera istraživanja u okviru Institute of Network Cultures, Lovink je odgovarao na pitanja posjetitelja.

Predstavljanje knjige Nikole Čelana: Baština – kako sam preživio splitske devedesete i prvih 10 godina TBF-a

20. travnja 2018.

Posjećenost: 60 gostiju

Knjiga „Baština – kako sam preživio splitske devedesete i prvih 10 godina TBF-a“ predstavljena je u Omladinskom kulturnom centru Palach. U razgovoru o knjizi sudjelovali su njezin autor Nikola Čelan, sociolog Krešimir Krolo i članovi TBF-a Saša Antić i Mladen Badovinac, koji su se prisjetiti vremena kada su stvarali bend koji je danas postao jedan od najpopularnijih u Hrvatskoj.

Autor knjige je jedan od osnivača The Beat Fleeta i pokretač urbane splitske rap scene s početka devedesetih, a također i jedan od osnivača klape Iskon i pokretač i frontmen grupe Libar. Priču u formi memoara izdao je Dalmatinski portal, nakon što je napuštena početna zamisao da Čelan za portal napiše nekoliko tekstova o TBF-u i splitskoj sceni 90-ih koji bi se kasnije uobličili u knjigu. Osim detalja o osnivanju TBF-a, knjiga govori o devedesetim godinama u kojima su mladi sami sebi organizirali zabavu na ulicama punim droge i nerijetko nasilja.

Sudionici razgovora prisjetili su se i važne uloge riječke alternativne scene koja je snažno utjecala na njihov umjetnički rad i razvoj, u čemu je, kako su naveli, veliku ulogu imao i do zadnjeg mjesta ispunjen klub Palach u kojem se vodio razgovor. Nakon razgovora, autor i prisutni članovi TBF-a potpisivali su knjige i nastavili druženje s posjetiteljima.

Predavanje Sylvaina Lazarusa: Figura radnika i politika u Francuskoj: 1968.-2018.

25. svibnja 2018.

Posjećenost: 35 gostiju

Francuski sociolog, antropolog, teoretičar politike i politički militant Sylvain Lazarus održao je na Filozofskom fakultetu u Rijeci predavanje „Figura radnika i politika u Francuskoj: 1968.-2018.“. Događaj je održan u okviru trodnevnog programa *'68 u Rijeci i svijetu*, koji su organizirali Odsjek za kulturalne studije, Drugo more, Galerija SKC, Inicijativa kulturalnih studija IKS i Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture. Za mjesto održavanja predavanja odabran je Filozofski fakultet u Rijeci, točnije dvorana 006, iz razloga što je imao svu potrebnu infrastrukturu koja omogućuje simultano prevođenje – prevoditeljsku kućicu i prijamnike sa slušalicama – što je uvelike smanjilo troškove i vrijeme potrebno za organizaciju događaja, nego da smo isti priredili u Filodrammatici.

Sudjelujući u širokom političkom iskustvu 1968. i njegovim odjecima, Sylvain Lazarus (1943.) je bio osnivač i član niza eksperimentalnih političkih organizacija ljevice, koje uključuju UCFml (L'Union des communistes de France marxiste-léniniste, Marksističko-lenjinistička unija komunista Francuske -- 1969.-1985.), L'Organisation Politique (Politička organizacija, 1985.-2007.), kao i rad s migrantskim radnicima „bez papira“ u organizacijama poput Okupljanje Kolektiva radnika bez papira iz prenočišta (Rassemblement des Collectifs d'ouvriers sans papiers des foyers). Trenutno predaje na Sveučilištu Pariz VIII, a svojevrsna sinteza njegovog političkog i teorijskog rada može se pronaći u djelima Antropologija imena (Anthropologie du nom, Pariz: Seuil, 1996.), te, kasnije, Inteligencija politike (L'intelligence de la politique, Pariz: Al Dante, 2013).

Uz kratki kronološki podsjetnik na događaje, Lazarus se u riječkom predavanju osvrnuo na situaciju koja je 1968. zatekla francuske radnike i tvornice, kada se figura radnika prestala pripisivati klasi i počela pripisivati tvornici. Također je dao nekoliko primjera posljedica događaja iz '68. i raspravljao o tome koliko je uopće moguće govoriti o zaključnim političkim iskustvima te revolucionarne godine, odnosno koliko je moguće odvojiti ono što se dogodilo od onoga što je bilo posljedica tih događaja.

Predavanje je moderirao Ozren Pupovac, uz simultano prevođenje Lee Kovács s francuskog na hrvatski jezik.

Na predavanju je također predstavljen upravo objavljeni prijevod knjige razgovora s Lazarusom, „Maj '68. Politika. Povijest“. Publikacija je prvo izdanje zagrebačkog Multimedijalnog instituta objavljeno u

okviru izdavačkog programa Skhole, u sklopu programskog pravca „Dopolavoro“ projekta Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture.

Network Effect: međunarodna konferencija o fenomenu umrežavanja

30. lipnja 2018.

Posjećenost: 60 gostiju

S velikim utjecajem na stvaranje brojnih kreativnih susreta u vremenu i prostoru tijekom 20. stoljeća, kao i tehnologiziranih i transkulturalnih suradničkih platformi karakterističnih za 21. stoljeće, mreže su imale iskonsku važnost u razvoju kulture. Istovremeno, raznolikost modela umrežavanja je u različitim društvenim okruženjima spontano ili namjerno dovodila do stvaranja hijerarhija, mjehura i segregacija.

Zamišljen kao jednodnevni diskurzivni događaj, konferencija „Network effect“ je okupila nekoliko europskih stručnjaka koji su raspravljati o političkim i društvenim posljedicama umrežavanja, s posebnim fokusom na domenu kulture.

Razgovori na engleskom jeziku vodili su se oko podtema modela i sučelja.

Bilo da su spontano proizašli iz dinamike određenog historijskog trenutka, ili da su nastali kao posljedica matematički definiranih algoritama, modeli umrežavanja stvaraju prostor za komunikacijske kanale i produktivne društvene obrasce i istovremeno u sebi sadrže tragove predrasuda i ugnjetavanja. Prvi dio programa stoga se bavio modelima umrežavanja i njihovim analizama kroz različite studije slučaja, kao i povijesnim modelima kao što su Schellingov model segregacije (1978.) ili Hägerstrandov model vremensko-prostorne geografije (1970.). Ovi su modeli istaknuti jer na različite načine istovremeno upućuju na socio-generativnu prirodu umrežavanja i propituju veze prostora i vremena u mrežnoj analizi i vizualizaciji. Prezentacije na temu modela održali su Annelie Berner (Copenhagen Institute of Interaction Design), Sanja Sekelj (Institut za povijest umjetnosti, Zagreb), Edgar Buršić (Fakultet za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju, Pula) i Davor Mišković (Drugo more, Rijeka).

Drugi dio konferencije bio je posvećen temi sučelja. Problemi koji su upisani u modele umrežavanja ne samo da se često nekritički prevode u različite vizualizacije i strukture sučelja, već se dodatno pojačavaju zavodljivim jezikom vizualnog, interaktivnog medija. Pitanja koja su se željela otvoriti ovom podtemom usredotočena su na mogućnost „vizualizacije u proširenom polju“ koja s jedne strane može obuhvatiti modele, a s druge strane sadržaj (podatke) mreža, te dovesti u pitanje skrivenu politiku sučelja. Temeljeći diskusiju na različitim slučajevima, izlagači su se bavili mogućnostima smještanja vizualizacija u prostor putem tehnologija kao što su AR (proširena stvarnost) i VR (virtualna stvarnost). Izlaganja su održali Donato Ricci (médiablab, Sciences Po, Pariz), Ljiljana Kolečnik (Institut za povijest umjetnosti, Zagreb) i Nikola Bojić (Institut za povijest umjetnosti, Zagreb).

Popis svih izlaganja:

- Ljiljana Kolečnik: „ART NET Project: Visualizing Networks and Collaborative Art Practices in 20th and 21st Century“
- Sanja Sekelj: „Local Platforms, Transnational Networks, and the Tactical Organizing of the Independent Cultural Scene in Zagreb“
- Edgar Buršić i Davor Mišković: „Networking Through Persistence“
- Annelie Berner: „Future Erasure: Diegetic Interfaces“
- Donato Ricci: „Protocols For a Useful Uselessness“
- Nikola Bojić: „Spatializing Networks, Materializing Data: Curatorial Experiments in AR/VR Environments“

Banana Split Screen: razgovor s Doroteom Škrabo, „Umjetničke prakse u doba digitalne reprodukcije“

12. listopada 2018.

Posjećenost: 55 gostiju

Banana Split Screen je zamišljen kao serijal razgovora s različitim autorima, umjetnicima i prekarnim radnicima čiji proces rada izlazi iz paradigme normalnog i tradicionalnog, ili se često uopće ne percipira kao rad, no čije djelovanje rezultira određenom vrstom inovativnog proizvoda koji može, ali ne mora, donijeti neki profit. Cilj razgovora je doznati na koji način autori oblikuju te procese, što ih na to tjera ili potiče, i na koji način kompenziraju utrošeno vrijeme. Pritom je predviđeno da svaki intervju bude karakterističan i poseban, na način da će pratiti formu koju pojedini autor koristi u vlastitom radu: video zapis, zvučni zapis, animacija, itd. Voditelji ovog potprograma u okviru programa Refleks su dizajner Leo Kirinčić i umjetnica Dorotea Škrabo.

Gošća prvog razgovora je sama Dorotea Škrabo, dizajnerica i umjetnica koju često prati glas „internet-zabavljačice“. Dorotea koristi svoj Instagram profil kao svojevrsni portfolio, koji joj je, između ostalog, pomogao u dobivanju posla umjetničke direktorice u jednom slovenskom startupu.

U formi diptiha koji su činile dva TV ekrana smještena jedan uz drugi, najprije je prikazan unaprijed snimljeni polusatni video u kojem Kirinčić i Škrabo kao voditelji razgovaraju s gošćom Škrabo o tome kako ona doživljava svijet Instagrama i na koji joj je način pomogao u karijeri. Nakon toga su uslijedila pitanja publike.

Leo Kirinčić je student Medijskog dizajna na Sveučilištu Sjever. Radi kao dizajner vizualnih komunikacija, s područjem interesa u tipografiji, izradi pisama i dizajnu interakcija. Dizajn ne ograničava na vizualno oblikovanje već ga koristi kao alat za organizaciju i oblikovanje digitalnih i urbanih platformi, te za kritiku i društveni napredak.

Dorotea Škrabo (Skrabzi) je umjetnica i dizajnerica koja se bavi fenomenima fotografije i videa na internetu, te istražuje nove medije, popularnu kulturu i umjetnost, posebno u pogledu ograničenja društvenih mreža. U svojim kratkim video uradcima koje redovito objavljuje na internetu, kritički se obračunava s aktualnim trendovima. Djela je izlagala, prikazivala i predstavljala na mnogim grupnim izložbama unutar i izvan Slovenije, i na samostalnim izložbama „A šalim se“ (Kino Šiška) i „Zabranjeno fotografiranje“ (Aksioma, Drugo more, UGM Studio). Trenutno živi i radi u Ljubljani te završava magistarski studij grafičkog dizajna na Akademiji likovnih umjetnosti i dizajna u Ljubljani.

Banana Split Screen: razgovor s Dušanom Šaponjom i Dušanom Čavićem, „Marka Žvaka u Rijeci“

14. studenog 2018.

Posjećenost: 50 gostiju

U drugom nastavku serijala razgovora *Banana Split Screen*, Leo Kirinčić je u velikoj dvorani Filodrammatice razgovarao s poznatim beogradskim YouTube dvojcem Dušanom Šaponjom i Dušanom Čavićem. Poznatiji kao „Marka Žvaka“, Čavić i Šaponja u svojim dvadesetominutnim videima na duhovit način kritički izvještavaju o događajima s beogradskih ulica, i šire. Njihov YouTube kanal prati preko 45.000 pretplatnika, a za sada su objavili više od 350 video uradaka. Marka Žvaka se od 2006. do 2011. godine prikazivala na televizijskom kanalu B92, nakon čega emisiju u vlastitoj produkciji Ciklotron sele na YouTube. Autori su mnogih nagrađivanih djela.

Tijekom boravka u Rijeci, Šaponja i Čavić snimili su prvu epizodu „Marke Žvake“ na ovim prostorima, koja je premijerno prikazana u Filodrammatici nakon kratkog uvoda. Nakon projekcije uslijedio je razgovor s autorima o njihovom radu i razvoju, o tome je li moguće zarađivati od platforme kao što je

YouTube, i kako njihov alter ego Marka Žvaka u poslovnom smislu doprinosi njihovoj produkcijskoj kući Ciklotron.

Epizoda je sljedećeg dana objavljena na njihovim službenim internetskim platformama i kanalima, gdje samo na YouTube kanalu do ovog trenutka broji preko 37 tisuća pogleda.

Nukleus: napisana i izdana knjižica o osnovama blockchain tehnologije prilagođena srednjoškolskom uzrastu, autor Luka Rodela

Nastavno na konferenciju *Novi svjetski poredak* koja se bavila raznim pitanjima uporabe blockchain tehnologije, izdali smo edukativnu knjižicu u kojoj su sadržani osnovni pojmovi i informacije vezani za blockchain. Knjižica je u prvom redu namijenjena srednjoškolskom uzrastu i u njoj su razmatrani tipovi računalnih mreža i vrste umrežavanja, kategorije kriptovaluta, vrste blockchain konsenzusa, pametni ugovori, kriptiranje, mehanika transakcije na blockchainu, itd. Urednik knjižice je Luka Rodela, a dizajnirao ju je Leo Kirinčić.

Medijska pokrivenost i povratne informacije

Događanja u okviru programa Refleks najprije najavljujemo na našoj internetskoj stranici (www.drugomore.hr). Osim događaja u okviru potprograma *Banana Split Screen* koji su se održavali na hrvatskom jeziku, najave na našoj internetskoj stranici objavljivali smo u hrvatskoj i engleskoj verziji. Na Facebooku potom izrađujemo zasebnu stranicu događanja, što nam omogućava praćenje broja zainteresirane publike i objavljivanje informacija vezanih za sam događaj i goste izravno onim korisnicima koje zanima tema. Poveznice na našu ili neke druge stranice na kojima je objavljena najava događaja, kao i druge zanimljive ili relevantne poveznice koje su povezane s našim programom, dijelimo putem naših društvenih mreža Facebook, Twitter i Instagram, pri čemu kod potonje uz standardno objavljivanje koristimo i opciju „Stories“, koja u formi jednodnevnih objava nudi dinamičniji pristup korisnicima te platforme. Kako bi obavijesti dosegle što veći broj ljudi, dodatno smo plaćali promoviranje pojedinih objava na društvenoj mreži Facebook. Aktivnosti smo najavljivali putem našeg newslettera na e-mail adrese naših pretplatnika. Pritom se uvođenjem GDPR uredbe Europske unije bitno smanjio broj dosadašnjih pretplatnika na newsletter, budući da su dotadašnji korisnici trebali potvrditi nastavak pretplate, no ta se novonastala situacija pokazala pozitivnom jer smo time zapravo ažurirali listu pretplatnika. Obavijesti o izložbama slale su se i putem newslettera Saveza udruga Molekula, kao i putem pripadajuće internetske stranice i društvenih mreža. Budući da se radilo o programu koji je organiziran u okviru programskog pravca *Dopolavoro* projekta Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture, događaj *Novi svjetski poredak* najavljen je i putem EPK web stranice, newslettera i društvenih mreža, što je bio slučaj i s predavanjem Sylvaina Lazarusa koje je održano u sklopu većeg programa na temu 1968. godine u kojem je organizacijski sudjelovao EPK.

Za svaki smo događaj izrađivali plakate, koje smo postavljali na vidljiva javna mjesta u centru Rijeke, ali i na području Kampusu na Trsatu. Plakate i vizualne materijale, koje smo koristili u svrhu digitalne promocije događaja, izrađivao je uglavnom pulski dizajner Oleg Šuran, dok je za programe u sklopu *Banana Split Screena* iste izrađivao dizajner Leo Kirinčić. Budući da se radilo o višednevnom događaju *'68 u Rijeci i svijetu*, u čijoj je provedbi sudjelovalo više organizacija, informacija o predavanju Sylvaina Lazarusa bila je istaknuta i na zajedničkom plakatu koji je izradio mladi riječki dizajner Marin Nižić.

Pripremljene medijske objave slali smo na adrese lokalnih, nacionalnih i regionalnih medija. Najave programa su redovito objavljivane na portalima H-Alter, Kulturpunkt, Moja Rijeka, Culturenet, Novi list, Urbancult, Moj Zagreb, Seecult, Visit Rijeka, Kvarnerski, itd., a pojedine su događaje najavili portali Vizkultura, Torpedo.media, Stilueta, Historiografija, Umjetnine.com, Civilno društvo, Designed.rs,

Artnet, Croportal, CDK, Blj@k, itd. Pored navedenog, obavijesti o događajima mogle su se naći na stranicama Turističke zajednice grada Rijeke, Kulturalnih studija Filozofskog fakulteta u Rijeci, portala Netokracija, i internetskim stranicama i društvenim mrežama umjetnika, izlagača i organizacija koji su sudjelovali na određenim događajima (KairUs, Max Dovey, Paul Kolling, Furtherfield, DAOWO.org, Multimedijalni institut, Institut za povijest umjetnosti, Marka Žvaka, itd.), rubrici Informator Novog lista, kao i u tiskanom i internetskom izdanju brošure Šta DAnas koju izdaje Turistički informativni centar, i u brošuri Rijeka info koja izlazi kao zaseban mjesečni prilog Novog lista. Događaji su bili najavljivani i u programima radijskih postaja kao što su Radio Korzo, Radio Sova, Totalni FM, Radio 051 i Radio Rijeka.

Osvrt na predstavljanje knjige *Baština* izašao je u tiskanom i online izdanju priloga *Rif* Novog lista (*Kako je bilo preživjeti splitske devedesete i prvih 10 godina TBF-a*), kao i na portalima Stilueta (*Posjetili smo promociju knjige Baština – kako sam preživio splitske devedesete i prvih 10 godina TBF-a*) i Torpedo.media (*Droe, nasilje i izvrsna glazba: u društvu TBF-ovaca Nikola Čelan predstavio knjigu o splitskim devedesetima i danju urbane scene*). Iscrpan osvrt na predavanje Sylvaina Lazarusa na Filozofskom fakultetu u Rijeci napisao je Boris Ružić, a objavljen je na stranici Rijeka2020 – Europska prijestolnica kulture pod naslovom *Lazarusovo gostovanje u Rijeci i politika kao mišljenje*. Zavidnu medijsku pokrivenost imala je konferencija *Novi svjetski poredak*, ne samo u lokalnom i nacionalnom, već i u međunarodnom pogledu. Događaj smo najavili u emisiji „Tehno guru“ Radija Rijeke, gdje smo u dvadeset minuta programa razgovarali o osnovama blockchain tehnologije i predstavili goste konferencije. Novinarka Novog lista Kim Cuculić napisala je osvrt *Novi medij: Blockchain tehnologija iz umjetničke perspektive*, dok je multimedijalni portal Grada Rijeke – Moja Rijeka – objavio video prilog pod nazivom *„Novi svjetski poredak“ u Filodrammatici*, koji donosi razgovore s Davorom Miškovićem, Radoslavom Dejanovićem, Ruth Catlow i Maxom Doveyjem. Dinko Štimac napisao je za portal Kulturpunkt.hr iscrpan osvrt pod nazivom *Blockchain između skepse i romantizacije*. Globalna medijska kuća Zoomin.tv sa sjedištem u Amsterdamu snimila je prilog i intervju s Maxom Doveyjem, koji je objavljen na njihovoj stranici i na platformama YouTube, Dailymotion, MSN; Yahoo News itd. Osvrt i izvještaj s radionice „Decentralizirane autonomne organizacije na blockchainu“ izašao je na stranicama Furtherfield i DAOWO, a dvodnevna konferencija i pripadajuća izložba spominju se u članku *Why crypto collectors are spending thousands on cartoon cats* koji je izašao u rubrici „Style“ na online portalu američke informativne agencije CNN. Video „Marka Žvaka u Rijeci“ objavljen je na službenim YouTube i Facebook platformama Marka Žvaka, gdje samo na YouTube kanalu zasad broji preko 37.000 pogleda i velik broj – uglavnom pozitivnih – reakcija korisnika te platforme. Nakon što je objavljen, video je ostvario veliku pozornost od strane stanovnika Rijeke i okolice, koji su ga u velikom broju dijelili putem društvenih mreža i lokalnih foruma. Uz to, video su na svojim internetskim stranicama, uz da se radi rezultatu programa Refleks udruge Drugo more, podijelili portali Fiuman.hr (*Video koji morate pogledati: Marka Žvaka u Rijeci*), Riječanin (*URNEBESNI RAZGOVORI S RIJEČANIMA! Evo što su „obični građani“ rekli youtuberima „Marka Žvaka“*) i Novi list (*GOSTI IZ BEOGRADA U RIJECI: Što su autori popularne beogradske emisije zabilježili na riječkim ulicama*). Iz navedenog možemo zaključiti kako je, u usporedbi s prošlom godinom, program Refleks ostvario vrlo dobar medijski feedback.

Na našem Vimeo kanalu objavili smo video snimke svih predavanja i razgovora u sklopu događaja *Novi svjetski poredak*, koje je snimao i montirao Igor Crnković. U vlastitoj produkciji snimili smo i montirali predavanje Geerta Lovinka, koje smo, uz emisiju „Marka Žvaka“ snimljenu u Rijeci također objavili na Vimeo. Spomenute snimke smo ugradili na našu internetsku stranicu, i obavijest o njihovoj objavi dijelili putem društvenih mreža i newslettera. Snimka razgovora s Doroteom Škrabo u sklopu podprograma *Banana Split Screen* je još uvijek u pripremi, a objavit ćemo je čim bude dovršena njezina montaža. Pored video snimki, na našem Mixcloud kanalu objavili smo audio snimke predavanja Geerta Lovinka i razgovor o knjizi *Baština*, koje smo također ugradili u pripadajuće objave na našoj internetskoj stranici. Fotografije s događaja objavljivali smo u formi albuma na našoj Facebook i Flickr stranici, kao i na našoj web stranici. Fotografije smo također dijelili putem društvenih mreža Twitter i Instagram.

S obzirom na to da se u značajnoj mjeri bilježi njezin rast u usporedbi s prošlom godinom, izrazito smo zadovoljni brojem i raznolikošću publike na ovogodišnjim događajima u okviru programa Refleks. Glavni razlog tome je nešto „popularniji“ pristup u koncipiranju programa, odnosno učinjeni korak

prema dovođenju gostiju koji su poznatiji široj publici. Tako je, primjerice, predstavljanje knjige *Baština* i gostovanje članova poznate skupine TBF privukao velik interes publike i medija, iako se pritom nije radilo o događaju zabavnog i glazbenog karaktera, već, između ostalog, o razgovoru na temu problematike društva u (poslije)ratnim devedesetima i nastajanju (kontra)kultura mladih koje su se pokušavale oduprijeti. S druge strane, potprogramom *Banana Split Screen*, u suradnji s njegovim voditeljima, uspjeli smo na duhovit i zabavan način – putem društvenih mreža i multimedijalnim pristupom svakom događaju – privući publiku da prisustvuje i sudjeluje u raspravama o ozbiljnim temama, kao što je problematika rada u suvremenom svijetu i posljedice utjecaja tehnologije na budućnost poslova koje će ljudi imati priliku obavljati. S druge strane, tematski i sadržajno nešto „hermetičniji“ programi, poput predavanja Geerta Lovinka, Sylvaina Lazarusa, ili serije predavanja u sklopu konferencije *Network Effect*, također su bili izvrsno posjećeni, uz pozitivne reakcije publike koja je prepoznala značajnost predavača i govornika. Konačno, činjenica da se na našim prostorima o toj temi još uvijek doista malo govori, konferencija *Novi svjetski poredak* donijela je posjetiteljima svježu perspektivu na sve prisutniju *blockchain* tehnologiju, o kojoj su govorili istaknuti predavači i umjetnici.

2. GALERIJA DM

U 2018. godini, u okviru izložbenog programa Galerija DM koji održavamo u za to predviđenom prostoru na prvom katu zgrade Filodrammatica (Korzo 28, Rijeka), organizirali smo sedam samostalnih i skupnih izložbi, na kojima smo predstavili umjetnice i umjetnike iz Slovenije, Velike Britanije, Njemačke, Austrije, Finske, Nizozemske, Italije i Hrvatske. Radi se o izložbama:

1. Maja Smrekar – Oprema za preživljavanje u antropocenu - Trailer
2. Skupina autora – Novi svjetski poredak
3. KairUs (Linda Kronman i Andreas Zingerle) – Forenzičke fantazije
4. Silvio Lorusso i Sebastian Schmiegl – Cjeloživotno učenje
5. Michel Mesarić – Pomak
6. Amy Suo Wu – Šapati iz hutonga
7. James Bridle – My Delight on a Shining Night

Prostor galerije, u kratkim razdobljima između izložbi, kao i u ljetnim mjesecima kada ih radi velikih vrućina nije moguće održavati, aktivno koristimo za potrebe drugih programa koje provodimo.

U galeriji se tako, primjerice, održavao jedan dio dvotjednog izvedbenog projekta „Pick & Play vol.2“ riječke glumice Aleksandre Stojaković Olenjuk, koji je specifičan po tome što je za razliku od ustaljenog načina prikazivanja predstava namijenjen prikazivanju samo jednom gledatelju s kojim je glumica u neprestanoj komunikaciji i interakciji. U okviru programa „Prebrikana stvarnost – kodirana zakrpa“, koji se u rujnu održao u sklopu programskog pravca *Dopolavoro* projekta *Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture*, u galerijskom je prostoru održana radionica „Kolektivno mapiranje i alternativne kartografije“, čiji su se polaznici, pod vodstvom Damira Prizmića iz zagrebačke organizacije Radiona, upoznavali s osnovama mapiranja korištenjem *OpenStreetMap* infrastrukture i alata. U sklopu programa *Projekt X*, namijenjenog mladima između 15 i 25 godina, kojeg je sufinancirala Europska unija u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali iz Europskog socijalnog fonda, u galeriji su se održale radionice „Bilježenje crtežom“ pod vodstvom umjetnika Igora Eškinje i „Stereoskopija“ pod vodstvom Damira Prizmića i Hrvoja Spudića. U galeriji je održano i prvo izdanje serije razgovora „Banana Split Screen“, u kojem u sklopu našeg programa *Refleks* dizajner Leo Kirinčić i umjetnica Dorotea Škrabo namjeravaju razgovarati s različitim autorima, umjetnicima i prekarnim radnicima čiji proces rada izlazi iz paradigme normalnog i tradicionalnog, ili se često uopće ne percipira kao rad. U spomenutom prvom izdanju prikazana je video instalacija na dva televizijska ekrana, u kojoj spomenuti par razgovorao upravo s Doroteom Škrabo o njezinom poslovnom iskustvu s platformom Instagram. U sklopu desetog izdanja festivala Zoom, koji je za ovogodišnju temu imao nematerijalni, odnosno seksualni rad, u galeriji je održana izložba „Pravilo 34“ slovenske umjetnice Ize Pavline na temu neobičnih seksualnih fetiša; izložba polazi od tvrdnje da je internetska pornografija značajno izmijenila dostupnost seksualnog sadržaja mlađim generacijama, i da je eksplozija amaterske pornografije preobrazila reprezentaciju seksualne sfere u nešto što potencijalno uključuje sve ljude. U okviru programa „Luxflux Rijeka“, na kojem su predstavljeni rezultati programa „Luxflux“ kojeg od prošle godine zajednički provode luksemburški Institut Pierre Werner, Sveučilište u Luksemburgu, Luksemburški centar za arhitekturu (LUCA), Kasemattentheater, Goethe-Institut Kroatien i Drugo more u okviru europskog projekta *Freiraum*, u galeriji je od 30. studenog do 2. prosinca bila izložena izložba „Studija slučaja Crvene i Plave“ dizajnerskog dvojca Maša Poljanec i Leo Kirinčić. Budući da se radilo o izložbi koja problematizira život i svakodnevicu u tzv. Crvenoj i Plavoj zgradi u riječkom naselju Krnjevo, izložba je naišla na velik interes javnosti i medija, a u prvoj polovici 2019. godine bit će predstavljena u Luksemburgu.

Prostor galerije koriste i ostale članice Saveza udruga Molekula, ali i povremeni vanjski korisnici. Galerija je tako primjerice bila korištena za potrebe događaja TIPSY Ballroom u veljači, radionice filmske glazbe za djecu pod nazivom Live Cinema Act u organizaciji programskog pravca *Tobogan* projekta *Rijeka 2020* i pod vodstvom Ivanke Mazurkijević i Damira Martinovića Mrle u srpnju, skupne izložbe i serije radionica „free_art_-_source“ u organizaciji udruge Filmaktiv i umjetničke organizacije Format C u srpnju, probe i izvedbe predstave „Kaučsurfing“ Nine Sabo, Valentine Lončarić i Elle Bogadi

u rujnu i listopadu, te probe prilikom oblikovanja novog izvedbenog projekta riječke dramaturginje Nataše Antulov i glumice Aleksandre Stojaković Olenjuk u produkciji riječkog HNK, tijekom listopada i studenog.

Posjećenost programa Galerija DM

Izložbe već tradicionalno otvaramo četvrtkom u 20 sati, na što je naviknuta naša stalna publika. Na otvorenja u prosjeku dolazi 50-60, a nakon toga, u radnom vremenu galerije i na organiziranim obilascima izvan radnog vremena, u prosjeku između sto i dvjesto posjetitelja. Nešto veći broj posjetitelja, između tristo i četiristo, ostvarila je međunarodna izložba „Novi svjetski poredak“. Galerija je otvorena od ponedjeljka do petka, a ovisno o dobu godine radno vrijeme je između 16 i 20 (zimsko) ili 17 i 21 sat (ljetno), pri čemu smo od nedavno radno vrijeme skratili s četverosatnog na trosatno (od 17 do 20 sati). Osim redovnog radnog vremena, u najavama na našim mrežnim stranicama i objavama koje šaljemo medijima redovito ističemo da nam se zainteresirani posjetitelji također mogu javiti radi dogovora oko posjeta izložbi u nekom drugom terminu. Među stalnim posjetiteljima možemo izdvojiti publiku čija je profesija povezana s područjem umjetnosti i kulture (umjetnici, dizajneri, kustosi, radnici u kulturi). Ipak, kao i u proteklim godinama, primjećujemo kako različite izložbe često privlače različite profile publike. Primjerice, multimedijalna izložba „Pomak“ riječkog umjetnika Michela Mesarića, njegova prva samostalna izložba uopće, privukla je pozornost mlađe populacije koju zanima alternativna kultura, budući da se radi o izložbi koja tematizira subkulturu skateboardinga. Ista je izložba i odličan primjer prakse koju smo također primijetili u posljednjih nekoliko godina, a to je da izložbe lokalnih umjetnika redovito budu bolje posjećene od izložbi stranih umjetnika, bez obzira na međunarodnu reputaciju potonjih. Iako smo svjesni logike koja stoji iza takvog stanja – na izložbu lokalnih umjetnika dolazi veći broj ljudi radi poznanstva i osobnih veza – naša želja i cilj na kojem predano radimo je da posjetitelji prepoznaju umjetničku i sadržajnu vrijednost svih naših izložbi (i rada općenito) i da za njih razviju zanimanje. Stoga upravo i smatramo važnim barem jednom godišnje predstaviti rad nekog lokalnog umjetnika, ne samo da im time omogućimo vidljivost u domaćim i međunarodnim okvirima, već kako bismo također privukli nove posjetitelje u našu galeriju i time posljedično povećali broj naše stalne publike.

Tijekom ove smo godine uspješno nastavili s praksom dovođenja učenika srednjih škola i studenata na organizirana vodstva kroz naše izložbe, čemu izrazito veseli činjenica da u sve većem broju upite dobivamo od samih nastavnika i profesora koji u našem programu prepoznaju kvalitetan materijal koji može kvalitetno nadopuniti gradivo koje obrađuju u školi i na fakultetu. Osim studenata Akademije primijenjenih umjetnosti (uglavnom smjer Primijenjene umjetnosti, Medijske umjetnosti i prakse te Vizualne komunikacije i grafički dizajn) i Odsjeka za kulturalne studije Filozofskog fakulteta, na stručna su vodstva – koja bi, ako su u prilici, provodili sami autori izložbe, ili u suprotnom netko iz naše udruge – u nekoliko navrata organizirano dolazili razredi učenika Prirodoslovne i grafičke škole Rijeka i Građevinske tehničke škole Rijeka.

Također, brojni edukativni, diskurzivni, radionički, izvedbeni i izlagački sadržaji koji su se održavali u drugim prostorima zgrade Filodrammatice, u našoj ili organizaciji ostalih članica Saveza udruga Molekula, Try Theatrea ili tzv. «vanjskih korisnika», privukli su u galeriju velik broj slučajnih posjetitelja koji bi se tom prilikom odlučili razgledati postav i informirati se o radu i programu galerije. Prilikom održavanja takvih programa trudili smo se prilagoditi radno vrijeme galerije, odnosno omogućiti posjetiteljima razgledavanje postava i u trenucima kada galerija inače ne bi trebala biti otvorena.

Kratak opis programa

Maja Smrekar, Oprema za preživljavanje u antropocenu – Trailer 18. siječnja – 2. veljače 2018.

Nastavljajući svoj opus istraživanja tipologije invazivnih vrsta, na sjecištu geopolitičkih parametara s jedne i lokalno-socioloških paradigmi s druge strane, slovenska umjetnica Maja Smrekar odabrala je pojedine označitelje slovenske kulturne baštine i preoblikovala ih u „Opremu za preživljavanje u antropocenu“, geološkom dobu u kojem se upravo nalazimo. Kao hibrid između košnice i slovenske seljačke škrinje, mobilni set za preživljavanje povezuje suvremenu umjetnost i folklor. Njegov jajolik oblik podsjeća na simbol života, a vanjština u duhu narodnog ukrašavanja prikazuje vrste koje na području Slovenije postaju sve raširenije i nameću se kao invazivne: japanski dvornik, gigantska šapika, raznolika trokutnjača i azijska bubamara.

Takva intervencija u dizajn, koji se temelji na narodnom bogatstvu i stoga je prožet snažnom aurom kolektivnog emocionalnog doživljaja, potiče na razmišljanje o dinamici tržišne globalizacije koja korporativno kanibalizira lokalne ekonomske dinamike i (pre)usmjeruje ih prema zajedničkom označitelju – franšizi. Upotreba taktičkog medija, kao aktivističko-umjetničke prakse koja se suprotstavlja dominantnom političkom i ekonomskom poretku, u ovom je projektu komentar na imperativ pozicija moći i ideologije s kojima se Ekologija povezala na samom početku. Zahvaljujući subverzivnoj franšizi „Oprema za preživljavanje u antropocenu“, možemo promišljati dinamiku postojanja u realnosti neke bliže budućnosti, u kojoj će opstanak vrsta puno više ovisiti o poznavanju lokalne okoline nego o jednoznačnom prisvajanju globalnih ekoloških ideja na temelju zajedničkog ideološkog nazivnika.

Maja Smrekar je rođena u Sloveniji 1978. godine. Diplomirala je na Odsjeku za kiparstvo Akademije likovnih umjetnosti i dizajna u Ljubljani. U oblikovanju i izvedbi intermedijalnih umjetničkih projekata bavi se konceptom života, povezivanjem humanističkih i prirodnih znanosti i osmišljavanjem iskursa o mogućim stvarnostima bliske budućnosti. U produkciji Muldimedijalnog centra Kiberpipa u Ljubljani, gdje je dvije godine radila kao umjetnička direktorica u području intermedijalnih umjetnosti, 2010. godine je organizirala Međunarodni festival HAIP10/Nova priroda. Na međunarodnom festivalu Cynetart 2012 u Dresdenu (Njemačka), osvojila je Prvu nagradu Europskog centra za umjetnost Hellerau. Dobitnica je Honorary Mention u kategoriji Hibridne umjetnosti na festivalu Ars Electronica 2013 u Linzu (Austrija), a iste je godine osvojila i nagradu Zlatna prica ljubljanske Liberalne akademije, u području vizualnih umjetnosti. Na festivalu Ars Electronica 2017, osvojila je nagradu Zlatna Nica za projekt K-9_topology. Trenutno živi i radi na relaciji Ljubljana – Berlin.

Skupina autora, Novi svjetski poredak 15. veljače – 9. ožujka 2018.

Grupna izložba „Novi svjetski poredak“ nastala je u produkciji londonske umjetničke organizacije Furtherfield i u Rijeku je stigla u okviru europskog projekta State Machines i Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture. Na izložbi su svoje eksperimentalne radove izložili umjetnice i umjetnici Jaya Klara Brekke, Elias Haase, Pete Gomes, Rob Myers, Max Dovey, O’Khaos, Paul Seidler, Paul Kolling, Max Hampshire, Lina Theodorou, Corina Angheloiu, James Stewart i xfx (poznata kao Ami Clarke). Izložba je otvorena u sklopu istoimenog dvodnevnog događaja na temu blockchain tehnologije, koji je u velikoj dvorani Filodrammatice okupio stručnjake i umjetnike koji se bave tim područjem.

Jednostavno rečeno, blockchain je mrežni komunikacijski protokol koji se temelji na distribuiranoj bazi podataka koja sve zapise pohranjuje na više različitih računala istovremeno. Podaci se lančano povezuju i osiguravaju kriptiranjem. Funkcionalno gledano, blockchain služi kao otvoreni, distribuirani registar koji trajno pohranjuje i ovjerava sve transakcije između dvije strane. Prvotno zasnovana 2008. godine i upotrijebljena kao ključna komponenta digitalne valute bitcoin, blockchain tehnologija se danas primjenjuje u različitim područjima, uključujući financije, osiguranje, komunikaciju i zdravstvo. Njezini

zagovaratelji kao prednost naglašavaju eliminaciju svakog posredništva, od davatelja internetskih usluga do bankara. Stoga ne čudi da, poput Mreže u devedesetima, blockchain pokreće strastvene rasprave i nove utopijske vizije o budućnosti komunikacijskih tehnologija.

Izložba zamišlja svijet u kojem je odgovornost za razne vidove života (reprodukcija, donošenje odluka, organizacija, njega, skrbništvo) mehanizirana i automatizirana, prepuštena blockchain tehnologiji i preseljena jednom za svagda iz prirodnih i društvenih sustava u sigurni, umreženi, digitalni registar transakcija i računalno izvedenih ugovora.

„Novi svjetski poredak“ je okupio radove među kojima je prototip šume koja samu sebe posjeduje i iskorištava u svrhu daljnjeg širenja (*Terra0*, P. Seidler, P. Kolling i M. Hampshire), androidni cvijet u formi metalne skulpture koji u zamjenu za bitcoine od umjetnika naručuje nova umjetnička djela (*Plantoid*, O’Khaos), ilustrirana znanstveno-fantastična novela o posljedicama novog vala potpuno financijalizirane automatizacije u globalnim razmjerima (*Bad Shibe*, R. Myers i L. Theodorou) i film koji okuplja različita mišljenja vodećih svjetskih mislilaca, računalnih znanstvenika, poduzetnika, umjetnika i aktivista o problematici tehnologije blockchainea.

Izložba je činila dio velikog programa publikacija, radionica i predavanja koji okuplja vodeće međunarodne umjetnike i pisce iz cijelog svijeta. Prvotno predstavljena u galeriji Furtherfield u londonskom Finsbury Parku tijekom svibnja 2017., izložba je netom prije Rijeke gostovala u Projektnom prostoru Aksioma u Ljubljani.

KairUs (Linda Kronman i Andreas Zingerle), Forenzičke fantazije 15. veljače – 9. ožujka 2018.

„Forenzičke fantazije“ je serija od tri umjetnička rada skupine KairUs (Linda Kronman i Andreas Zingerle), nastala tijekom njihovog rezidencijalnog umjetničkog programa u Gani, koji tematiziraju problematiku neovlaštenog preuzimanja i zlouporabe osobnih podataka. U njima su korišteni podaci s odbačenih hard diskova koji su pronađeni tijekom terenskog istraživanja na najvećem svjetskom odlagalištu otpada Agbogbloshie u glavnom gradu Gane. Izvješća govore da upravo s tog odlagališta kriminalci izvlače podatke s uređaja za pohranu, koje potom preprodaju ili ih koriste za iznuđivanje otkupnine od njihovih (prethodnih) vlasnika.

Naime, mnogi nisu upoznati s činjenicom da je jedini način sprječavanja nekoga da pregledava podatke na uređaju za pohranu digitalnih podataka – čak i na onome koji je oštećen – u tome da ga se na točno određeni način fizički uništi. Mnogi također ne znaju da u gigantskim odlagalištima elektroničkog otpada u zemljama trećeg svijeta cvijeta ekonomija koja se ne temelji samo na recikliranju hardverskih komponenti i dragocjenih metala, već i na ponovnoj upotrebi pronađenih podataka.

Trilogija se sastoji od radova *Not a Blackmail*, *Identity Theft* i *Found Footage Stalkers*, a nastala je u istraživačkom laboratoriju *Behind the Smart World*, projektu umjetničkog kolektiva KairUs, u suradnji sa servus.at u Linzu (Austrija).

Iako su autori izložbe bili spriječeni prisustvovati na otvorenju, budući da trenutno žive i rade u Južnoj Koreji, Andreas Zingerle je u veljači u Filodrammatici održao predavanje „U pozadini pametnog svijeta“ (u okviru programa Refleks) i time ujedno dao uvod u izložbu.

KairUs je umjetnički kolektiv kojeg čine Linda Kronman (Finska) i Andreas Zingerle (Austrija). U radu se bave komunikacijom između čovjeka i računala, i kompjuterski posredovanom komunikacijom među ljudima. Od 2010. godine se iz različitih perspektiva bave temom internetskih prijevara, istražujući sigurnost informacija, curenje podataka, etičnost samoorganiziranih osvetničkih zajednica, narativne strukture u obmanjujućim e-mailovima i tehnologije koje se koriste u svrhu prijevare. U izradi radova prisvajaju metode koje koriste antropolozi i sociolozi, radi čega su često popraćeni informacijama o arhivskom istraživanju, analizi sadržaja, promatranju sa sudjelovanjem i terenskom istraživanju. Također objavljuju akademske istraživačke radove povezane s njihovim projektima, koji objašnjavaju kontekst njihovih istraživanja i proširuju priču o temama kao što su sigurnost podataka, aktivizam i

kultura hakiranja, i anaroidne umjetničke prakse. Trenutno se bave istraživanjem ranjivosti Interneta stvari i pametnih gradova, uz podršku Odsjeka za medijske i komunikacijske umjetnosti na Međunarodnoj školi Sol Sveučilišta Woosong, u južnokorejskom gradu Daejeon, kroz stipendiju Korejske nacionalne istraživačke fondacije.

Silvio Lorusso i Sebastian Schmiege, Cjeloživotno učenje 15. veljače – 9. ožujka 2018.

Izložba „Cjeloživotno učenje“ predstavila je radove dizajnera i umjetnika Silvija Lorusso i Sebastiana Schmiege, koji godinama surađuju na projektima koji istražuju odnose između tehnologije, dizajna, obrazovanja i poduzetništva, i kako mrežne tehnologije oblikuju našu stvarnost.

Izložba se zasniva na ideji „cjeloživotnog učenja“, krajnje ideološkog koncepta koji svojim nazivom podsjeća na to da se od svih danas očekuje neprestana potreba za usavršavanjem znanja, vještina i kompetencija. Dok u cjelini zaziva arhitekturu i opremu dječjeg igrališta, Lorussovi i Schmiegeovi radovi povezuju ideju razigranog učenja tijekom djetinjstva s elementima vojne obuke i team-buildinga.

Na izložbi su predstavljeni radovi *Shouldn't you Be Working*, *Five Years of Captured Captchas*, *Networked Optimization*, *Kickended*, *I Will Say Whatever You Want In Front Of A Pizza*, *Hopes and Deliveries (Survival Creativity)* i *Fake It Till You Make It*.

Silvio Lorusso je talijanski umjetnik, dizajner i istraživač koji živi i radi u Rotterdamu. U radu se bavi kompleksnom povezanošću tehnologije i društva te proučavanjem fenomena poduzetničkog prekarijata (eng. *entreprenariat*). Doktorirao je 2016. na Studiju dizajna na Sveučilištu luav u Veneciji. Redovito surađuje s Institutom za mrežne kulture u Amsterdamu. Sudjelovao je na izložbama i manifestacijama kao što su Transmediale (Berlin, Njemačka), Impakt (Utrecht, Nizozemska), Off the Press (Rotterdam, Nizozemska), Adhocracy (Atena, Grčka).

Sebastian Schmiege istražuje načine na koje mrežne tehnologije oblikuju naše online i offline stvarnosti. Preciznije, u umjetničkoj praksi sagledava ljude kao softverske proizvođače, a strojni vid kao globalnu infrastrukturu. Njegovi radovi nastaju u formi videa, internetskih stranica, knjiga, predavanja i intervencija na mreži. Izlagao je u The Photographers' Gallery (London, UK), Art Center Nabi (Seoul, Južna Koreja), Bitforms Gallery (New York, SAD) i na Impakt Festivalu (Utrecht, Nizozemska). Živi i radi u Berlinu.

Michel Mesarić, Pomak 30. kolovoza – 14. rujna 2018.

„Pomak“ je prva samostalna izložba multimedijalnog umjetnika Michela Mesarića u kojoj audio-video radovima i multimedijalnim instalacijama prenosi iskustva skejtera kao protagonista u svojevrsnom iskušavanju unutrašnjih i izvanjskih granica.

Suvremena potrošačka kultura, politika i javni urbani prostor svakodnevno suptilno reguliraju život (ne)svjesnog pojedinca. *Skateboarding* supkultura, kao jedna od kontra-pojava, smjelo izaziva nametnuta ograničenja. Iako prvobitno slobodno, kreativno i umjetničko izražavanje, *skateboarding* je izazivanje i probijanje granica, kako onih unutarnjih, osobnih mogućnosti tako i onih izvanjskih.

Čovjeka pokreće želja za iskušavanjem i manifestiranjem samog sebe. Kao kreativna samospoznaja, *skateboarding* je usmjeren izvođenju impresivnih, no rizičnih trikova, a kao kreativan pogled na svoje okruženje usmjeren je inovativnom načinu doživljavanja i korištenja urbanog prostora. Interpretirajući takav svjetonazor, Michel Mesarić se u audio-video radovima fokusira na detalje – na doživljaj, perspektivu, koncentraciju, disanje *skejtera* u vožnji i izvođenju trika. Spušta se do razine samog *skejta*, zumira vožnju, dinamiku pokreta. Usredotočuje se na različite materijale površina

urbanog prostora – *flat-ova* – koji u interakciji sa *skejtom* daju različite doživljaje same vožnje, a time i zvukove. Pored toga, pad i polomljene daske *skejta* ukazuju na probijanja vlastitih granica. Javlja se kao znak napora uložena u svladavanje svojih mogućnosti, uvježbavanje savršenog trika, dovođenja bezazlene vožnje do gotovo umjetničkog performansa, a u konačnici i do zadovoljavajućeg načina manifestiranja samog sebe.

S druge strane, uz padove i polomljene daske, znak zabrane *skejtanja* i simbolično posjetiteljevo „ometanje“ video-instalacije ukazuju na sraz *skateboarding* supkulture s dominantnom kulturom i politikom. *Skateboarding* supkulturu karakterizira korištenje DIY metode (*Do it yourself!*– Uradi sam!), kojoj je cilj samostalno stvaranje potrebnih, no često zabranjenih tekovina (primjerice izgradnja *skejt*-elemenata pa i samog *skejt*-parka). Stoga, iako se *skateboarding* supkultura često vidi kao oblik vandalizma, zbog čega nailazi na nerazumijevanje i zabrane, filozofija *skateboardinga* usmjerena je probijanju granica, a *skejterski* trikovi i DIY metoda načini su postizanja ciljeva.

Michel Mesarić (1989., Ljubljana) je na Akademiji primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci 2015. godine završio smjer likovne pedagogije, modul grafika, a 2017. je diplomirao na smjeru medijske umjetnosti i prakse, modul intermedija. Dobitnik je Nagrade Akademije primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci 2017. godine. Sudjelovao je na više skupnih izložbi od kojih su najznačajnije: „Kroatien Kreativ“ u Berlinu (2013.), Memorija (Goli otok) u Rijeci (2014.), „Negdje između“ i „Vibracija 01“ u Rijeci (2015.), „Sound Art Inkubator“ u Zagrebu, „Micro-Macro Art“ u Rijeci, „Grisia Youth“ u Rovinju, „(R)evolucija“ u Rijeci i „Bridges“ u Ljubljani (2016.), „Bridges“ u Rijeci i Beogradu, „Emotion – A Transparent Performance“ u Aachenu, „Grisia Youth“ u Rovinju, „Svjetla u tami – medijska izložba“ u Rijeci, „A4: 0 izdanje“ u Splitu i Zagrebu (2017.), „A4: 0 izdanje“ u Rijeci i Osijeku, izložba u okviru sajma „Boot Messe“ u Duesseldorfu, FH – Aachen, „Izlog suvremenog zvuka“ u Zagrebu (2018.). Sudjelovao je na Studentskom filmskom festivalu 2016. godine u Art-kinu u Rijeci s eksperimentalnim filmom „Outside In“. Aktivno izlaže na nacionalnim i međunarodnim izložbama.

Amy Suo Wu, Šapati iz hutonga

8. – 23. studeni 2018.

Steganografija je forma tajnog pisanja, umjetnost i znanost maskiranja informacija u javnosti, koja se koristi radi izbjegavanja nadzora, cenzure i kontrole. Izložba „Šapati iz hutonga“ kinesko-australsko-nizozemske umjetnice Amy Suo Wu je steganografski katalog steganografskih projekata kamufliranih u izvješeno rublje.

Izložba preuzima tri sveprisutna elementa kineskog urbanog krajolika – posteljину; *Shanzai* modu, kineski fenomen kojeg odlikuje besmislena upotreba engleskog jezika; i QR kodove – istražujući ih kao tajni medij za objavljivanje osjetljivog i potisnutog znanja. Cijela instalacija je osmišljena na način da se u konačnici postavi u tradicionalne pekinške stambene ulice ili *hutonge*, i time se vrati u svoje prirodno stanište, u kontekst koji je prvotno inspirirao njezin nastanak.

Unutar *hutonga*, plahte i deke vješaju se na užu za sušenje, koje se proteže od ulaza u domove do same ulice. Na taj se način mogu čitati kao transgresivni objekti, s obzirom na njihovu migracijsku prirodu prelaženja granica između javnog i privatnog. Posteljina je također savršeni zaklon, doslovno i u prenesenom značenju. Zbog svoje običnosti, oslobođena je sumnje pa može prokrijumčariti (izračiti) privatne informacije u javno okruženje.

Shanzai moda je na sličan način pogodna za steganografsku primjenu. Njezina engleskim jezikom ispisana slova nisu dizajnirana da ih se čita, već da budu ornament i označitelj vrijednosti zapadnjačke kulture, istovremeno utjelovljujući „visoku kulturu“, „provokativnost“ i „modernost“. Ipak, poznavateljima engleskog ti se tekstovi mogu činiti kao dadaistička poezija, slučajna mudrost ili apsurdna bujica misli. Izložba koristi nečitljivost engleskog jezika u kontekstu njegove primjene kao ornamenta, predstavljajući estetizaciju stranog jezika kao steganografski medij.

Posljednje taktičko mjesto za steganografiju je QR kod, tehnologija koja je u Kini postala izrazito popularna zahvaljujući QR čitaču koji je ugrađen u *WeChat*, najkorišteniju aplikaciju u toj zemlji. QR kodovi su toliko sveprisutni da ih prilikom transakcija koriste ulični prodavači i prosjaci. U svijetlu sveprisutne vizualne prisutnosti QR kodova, oni mogu poslužiti kao bezazlena krinka koja omogućuje putovanje osjetljivih informacija.

„Šapati iz hutonga“ preoblikuju prethodne radove umjetnice Amy Suo Wu u skrivene informacije. Prvi rad, *Thunderclap* (2017.), je steganografski fanzin koji koristi modne dodatke kao površinu za objavljivanje izbrisanih tekstova kineske anarho-feministkinje He-Yin Zhen (1886.-1920.). Drugi rad, *Prevoditeljev izbor* (The Choice of a Translator, 2018.), je transkript razgovora o cenzuri i steganografiji održan u Pekingu, kada je u publici sjedio čovjek za kojeg se sumnja da je vladin špijun. Transkript pokazuje na koji je način prevoditelj preoblikovao i depolitizirao sadržaj razgovora, čime sam čin prevođenja postaje sredstvom cenzure i steganografije.

Izložba također sadrži vlastiti postanak, odabir taktičnih i strateških načina korištenja steganografije koji su umjetnicu inspirirali na bavljenje ovom temom. Projekt u svojoj cjelini funkcionira kao osnovni tehnički premaz koji progovara o steganografiji kao vrsti tajnog pisanja.

Rođena u Kini, odrasla u Sidneyju i s trenutnim prebivalištem u Rotterdamu, Amy Suo Wu je umjetnica, dizajnerica i edukatorica koja istražuje utjecaj tehnologije, jezika i medija na oblikovanje ljudi, i obrnuto. Njezin hibridna praksa temelji se na istraživanju i pokušaj je pronalaženja kritičkih i razigranih načina za aktiviranje i sudjelovanje. Od 2013. godine radi na akademiji Willem de Kooning (nizozemska Akademija umjetnosti i dizajna sa sjedištem u Rotterdamu), podučavajući istraživanje dizajna, koncept i sliku na Odsjeku za grafički dizajn, kao i predmet o hakiranju, namijenjen studentima svih smjerova. Iste godine sudjelovala je u osnivanju studija za (grafički) dizajn Eyesberg, koji kreće od konceptualnih i eksperimentalnih pristupa. Također pokreće i organizira festivale i radionice izrade fanzina u Nizozemskoj. Radove je izlagala na ISEA Istanbul, festivalu *Moje, tvoje, naše* 2016 u Rijeci, galeriji 12 New Media Hub u Beogradu, 55. venecijanskom bienalu, festivalu *Gogbot* u Enschedeu, galeriji SIGN u Groningenu, umjetničkom centru TENT u Rotterdamu, galeriji Showroom MAMA u Rotterdamu, ustanovi Art Rotterdam, umjetničkom centru WORM Rotterdam, institutu V2_Rotterdam i u ljubljanskoj Aksiomi.

James Bridle, My Delight on a Shining Night **6. – 21. prosinac 2018.**

Nakon što je u ožujku bio kustos diskurzivnog programa festivala *Moje, tvoje, naše* i pripadajuće izložbe *Transnacionalizmi* u Malom salonu, nagrađivani britanski umjetnik i publicist James Bridle predstavio se u prosincu samostalnom izložbom „My delight on a shining night“.

Tijekom Drugog svjetskog rata, inženjeri koji su razvijali novu i strogo čuvanu tehnologiju radara ponekad bi na ekranima uočili tajanstvene oblike kako se u dugačkim nizovima kreću i premještaju nebom. U nedostatku boljeg objašnjenja, te su fenomene nazvali „anđelima“. Ornitolozi koji su u radu koristili radar kako bi naučili više o prirodnom svijetu, tek su kasnije uspjeli dokazati kako su te sjene zapravo jata ptica.

„My delight on a shining night“ je stih iz tradicionalne engleske narodne pjesme *The Lincolnshire Poacher* (*Lovokradica iz Lincolnshirea*), koja opisuje užitak koji lovokradica osjeća prilikom otimanja divljači bogatim zemljoposjednicima. Uvodni taktovi pjesme korišteni su kao oznaka za početak svake poruke koju je emitirala brojeva radio postaja instalirana u RAF-ovoj zrakoplovnoj bazi nedaleko Akrotirija na Cipru, od sredine 1970-ih do 2008. godine, za koju se vjerovalo da je povezana sa špijunskim aktivnostima.

U vojnoj bazi Akrotiri nalazi se jedna od najvećih vojnih radarskih postaja u Europi i Bliskom Istoku, koja prikuplja obavještajne podatke o Bliskom Istoku i Rusiji s poprilično velike udaljenosti. Akrotiri je također stanište ružičastog plamenca, koji se prilikom godišnjih migracija u velikim skupinama kreće diljem

Mediterana. Biološka stanica istraživačkog instituta Tour de Valat, koji se nalazi na jugu Francuske, od 1970-ih godina prati spomenute populacije plamenca. Njihova baza podataka, koja broji pola milijuna slučajeva promatranja tijekom trideset godina, uključuje više od dvadeset tisuća ptica. Na izložbi je predstavljena „priča“ o jednoj jedinki plamenca, zabilježenog pod oznakom „Abdf“, kroz čije tridesetogodišnje migracije Mediteranom Bridle progovara o migracijama ljudi, eksploataciji i promjenama u okolišu i klimi.

James Bridle se u svojem radu bavi načinima na koje politički i društveni stavovi oblikuju tehnologiju, i načinima na koje nove tehnologije povratno oblikuju naše razumijevanje svijeta. Izložba „My delight on a shining night“ povezuje povijest nadzora i tajne komunikacije, podatke i vizualnost, migracije i nacionalizam – kroz formu pripovijedanja, video radove, tiskovine i baze podataka. Izloženi radovi propituju odnose između računalnog razmišljanja, podataka i nadzora s jedne, i ekologije i "prirodnog svijeta" s druge strane.

James Bridle je publicist i umjetnik koji istražuje povijest tehnoloških predviđanja, komputacijskog procesiranja i alternativnih modela razmišljanja o svijetu. Njegove radove su naručivale mnogobrojne galerije i institucije diljem svijeta i interneta. Tekstove o književnosti, kulturi i tehnologiji objavljivao je u časopisima Wired, Domus, Cabinet, Atlantic, New Statesman, Guardian i Observer. Redovito gostuje na fakultetima, konferencijama i drugim događajima. U posljednjih je nekoliko godina čest gost i u Rijeci, gdje je održao nekoliko predavanja, izložio par radova, i bio kustos izložbe *Transnacionalizmi* koja je u okviru ovogodišnjeg festivala *Moje, tvoje, naše* bila postavljena u Malom salonu. Njegov pojam „nove estetike“ kao istraživačkog projekta potaknuo je raspravu i inspirirao mnoge umjetničke i teorijske odgovore. Ove je godine objavljena njegova nova knjiga *New Dark Age* u kojoj se bavi tehnologijom, znanjem i krajem budućnosti.

Medijska pokrivenost i povratne informacije

Temeljni korak prilikom najavljanja aktivnosti u okviru programa Galerija DM je objavljivanje zasebne objave o izložbi i autorima na našoj internetskoj stranici (www.drugo-more.hr), na hrvatskom i engleskom jeziku, u koju naknadno ugrađujemo video priloge i galerije fotografija – koje objavljujemo na našim Vimeo i Flickr kanalima – kao i poveznice na kritičke tekstove o izložbama, ukoliko su objavljeni na nekom internetskom portalu.

Važnu ulogu u najavljanju programa imaju naše društvene mreže Facebook, Instagram i Twitter, putem kojih dijelimo poveznice na našu internetsku stranicu, kao i zanimljive objave o izložbi i autorima, obavijesti o radnom vremenu galerije, fotografije, video priloge, kritike i intervju s pojedinim umjetnicima, i slično.

U periodu koje prethodi otvorenju izložbe objavljujemo zasebnu stranicu Facebook događanja, koja svim korisnicima Facebooka omogućuje da osobno pozovu prijatelje i poznanike koje bi događaj mogao zanimati. Budući da sadrži podatke o tome koliko je korisnika najavilo dolazak, taj nam alat također omogućuje praćenje razine zainteresiranosti za pojedinu izložbu, kao i objavljivanje zanimljivosti i informacije vezane za umjetnike i sadržaj svake izložbe izravno onim korisnicima Facebooka koji su pokazali zanimanje za događaj. Kako bi obavijesti dosegle što veći broj ljudi, dodatno smo plaćali promoviranje pojedinih objava na društvenoj mreži Facebook.

U organizaciji naših programa nastojimo održavati prepoznatljivi vizualni identitet. Stoga za potrebe svake izložbe, naš stalni suradnik, dizajner Oleg Šuran, izrađuje vizualne materijale i plakate, koje koristimo u digitalnoj i fizičkoj promociji događaja.

Usprkos tome što smo uvođenjem GDPR uredbe Europske unije bili primorani tražiti potvrdu naših dosadašnjih pretplatnika, pri čemu se prepolovio njihov broj, važan kanal komunikacije predstavljao je naš newsletter, kojeg smo redovito slali elektroničkom poštom svima koji su se svojom e-mail adresom upisali na listu primatelja takvih obavijesti. Obavijesti o izložbama slale su se i putem newslettera

Saveza udruga Molekula, kao i putem pripadajuće internetske stranice i društvenih mreža. Budući da se radilo o događaju koji se također odvijao u okviru programskog pravca *Dopolavoro* projekta *Europske prijestolnice kulture*, najavu izložbe „Novi svjetski poredak“ objavljivalo je putem svojih kanala i društvo Rijeka 2020.

Najave otvorenja i održavanja izložbe, uz popratne vizualne materijale, redovito šaljemo lokalnim, nacionalnim i pojedinim regionalnim medijima. Pritom su najave izložbi redovito objavljivane na portalima i internetskim stranicama Kulturpunkt, H-Alter, Moja Rijeka, Novi list, Urbancult, Seecult, Moj Zagreb, Designed.rs, Croportal i Culturenet, a pored navedenih, izložbe su najavljivali i portali Torpedo.media, Kvarnerski, Stilueta, Vizkultura, Teklić, Civilno društvo, La Voce del Popolo, Blj@k, GoSucker, Umjetnine.com, Wherevent, Pod Učkun, itd.

Osim što je redovito najavljivao izložbe, multimedijalni portal Grada Rijeke „Moja Rijeka“ objavio je video-priloge s izložbi Maje Smrekar, Silvija Lorusa i Sebastiana Schmiega, i Amy Suo Wu. Pritom je kritički osvrt na izložbu „Oprema za preživljavanje u antropocenu – Trailer“ objavljen na portalu Kulturpunkt, dok je najava izložbe „Cjeloživotno učenje“ najavljena na utecajnom blogu Medium.com. Pored redovitih objava u rubrici Informator, Novi list je u tiskanom i digitalnom izdanju objavio osvrt na izložbe „Novi svjetski poredak“, „Pomak“ i „My Delight on a Shining Night“. Najava potonje izložbe objavljena je na engleskom i francuskom jeziku na internetskoj stranici organizacije ArtJaws koja se bavi tržištem umjetnina i promocijom novomedijske umjetnosti i umjetnika. Video prilog s otvorenja izložbe „Pomak“ izradio je HRT i bio je prikazan u emisiji Županijska panorama i Vijesti iz kulture.

Najavu izložbe „Novi svjetski poredak“ objavio je i utjecajni regionalni internet-magazin o digitalnom poslovanju i kulturi Netokracija. Video prilog o istoj izložbi i intervju s jednim od gostujućih umjetnika, Maxom Doveyjem, snimila je globalna medijska kuća Zoomin.tv, sa središtem u Amsterdamu, pri čemu je prilog dijeljen putem platformi YouTube, MSN, Yahoo News i Dailymotion. CNN Style prenio je vijest o održavanju izložbe u Rijeci u prilogu o neobičnim Blackchain praksama, dok su osvrti na događaj objavljeni na portalu Kulturpunkt i internetskim stranicama Furtherfield i DAOWO.

Uz Radio Rijeku, najave izložbi objavljivale su radijske postaje kao što su Radio Korzo, Radio Sova, Soundset Trsat, Radio Istra i Totalni FM.

Najave o održavanju izložbi objavljivane su na stranici Visit Rijeka (službeni portal Turističke zajednice Grada Rijeke), u tiskanom i internetskom izdanju brošure Šta DANas koju izdaje Turistički informativni centar, te u brošuri Rijeka info (prilog Novog lista).

Vijesti o izložbama i sadržajima dijeljene su putem društvenih mreža Saveza udruga Molekula, raznih medija (Moja Rijeka, Kulturpunkt, H-Alter, Vizkultura, Radio Rijeka, Novi list, Culturenet, Seecult, itd.), Studentskog kulturnog centra, Akademije primijenjenih umjetnosti, studentskih udruga, organizacija, suradnika i izlagača iz zemlje i regije (Aksioma, State Machines, Rijeka 2020 Europska prijestolnica kulture, itd.).

Važnu ulogu imali su i sami izlagači, odnosno autori izložbi, koji su privukli i podijelili s Drugim morem dio svoje interesne skupine i publike, objavljujući vijesti o izložbama putem vlastitih kanala (internetske stranice, društvene mreže, newsletteri, itd.).

3. FESTIVAL “MOJE, TVOJE, NAŠE”: TRANSNACIONALIZMI

Trinaesto po redu izdanje međunarodne manifestacije Moje, tvoje, naše održalo se u Rijeci od 22. do 24. ožujka 2018. godine. Manifestacija se održavala u prostorima Filodrammatice (Korzo 28) i Malog salona (Korzo 24).

Ovogodišnje izdanje manifestacije, pod nazivom *Transnacionalizmi*, posvetili smo istoimenoj problematici – transnacionalizmu, društvenom fenomenu i području znanstvenog istraživanja koji proizlazi iz sve veće povezanosti među ljudima i opadajućom ekonomskom i društvenom važnosti granica između nacionalnih država. Na manifestaciji smo okupili umjetnike i njihove radove koji istražuju nove tehnologije, nove vrste zajednica, nove oblike identiteta koji preoblikuju geografiju, kao i istraživačem mislioce i aktiviste koji nastoje razumjeti ove transformacije i dati im oblik.

Detaljan program manifestacije je uključivao sljedeće aktivnosti:

- Izložbu *Transnacionalizmi* predstavljenu u galeriji Mali salon

te predavanja, prezentacije i diskusije predstavljene u prostoru Filodrammatice:

- James Bridle – *The Real Name Game*
- Atossa Araxia Abrahamian – *Kozmopoliti i podatkovne oaze*
- Heath Bunnting – *The Status Project*
- Aljoša Pužar – *Sjebana etika broja 3*
- Gordan Bosanac – *Kako migracije utječu na nove tehnologije, državljanstvo i nacionalne države*
- Marco Ferrari – *Italian Limes: Mapiranje pomične granice na alpskim glečerima*

Izložba *Transnacionalizmi*

Program manifestacije započeo je otvorenjem izložbe *Transnacionalizmi* koje se održalo u četvrtak 23. ožujka s početkom u 20 sati. Izložba je bila je otvorena do 14. travnja, a ulaz se nije naplaćivao.

Na izložbi su predstavljeni radovi koje povezuje tema društvenog fenomena koji proizlazi iz sve veće povezanosti među ljudima i opadajućom ekonomskom i društvenom važnosti granica između nacionalnih država. U suvremenom društvu je prisutan niz kontradikcija; dok u nekim dijelovima svijeta dolazi do sve veće liberalizacije društvenih vrijednosti, drugdje jača fundamentalizam. Na svim razinama, masovno kretanje ljudi i porast globalne kompjuterizacije mijenjaju načine na koje promišljamo i shvaćamo pitanja o geografiji, politici i nacionalnom identitetu. Kontradikcije s kojima se suočavamo najvidljivije su na granicama. Ne samo na granicama između fizičkih zona i nacionalnih država, s raznolikim pripadajućim pravnim sustavima i uvjetima za ulazak i boravak, već i na granicama između fizičkog i digitalnog, gdje navodno – možda samo naoko i svakako privremeno – prelazimo u zone neograničenih mogućnosti.

Svaki od predstavljenih umjetničkih radova propituje jedan od fenomena granica i transnacionalnih identiteta; **Julian Oliver** u svom radu *Border Bumping* nastoji mapirati načine na koje se nacionalne granice premještaju i preklapaju u elektromagnetskom spektru – naši mobilni uređaji na primjer često „preskoče“ granicu susjedne zemlje prije ili tek nakon što smo mi sami u njih stigli upućujući tako na samu arbitrarnost granica; **Daniela Ortiz** u radu *Jus Sanguinis* (u prijevodu „pravo krvi“) propituje načine na koje ljudi različitih nacija stječu državljanstvo; **Jeremy Hutchinson** radom *Movables* reagira na trenutnu migrantsku krizu u kojoj su se ljudska tijela ponekada pokušavala prerusiti u beživotne predmete (npr. skrivena u auto sjedalima) kako bi time stekla jednaku slobodu kretanja kao i potrošna roba; **Studio Folder** i *Italian Limes* istražuju alpske predjele gdje se granice Italije i Austrije pomiču i

mijenjaju zajedno s pomicanjem glečera; francuski umjetnik **Raphaël Fabre** za novu osobnu iskaznicu je priložio potpuno digitalno izrađenu fotografiju koju je sustav označio pravovaljanom i autentičnom bez obzira što se radi o virtualnom umjetnikovom autoportretu; **Jonas Staal** je izradio kartu Novih Unija u Europi, progresivnih, emancipacijskih i autonomističkih pokreta, a kolektiv **They are Here** predstavljaju video neobičnog plesa tamilske izbjeglice nad poslovnom četvrti Canary Wharf u Londonu snimljenog termografskom kamerom koja se kao tehnologija inače koristi za nadzor granica i graničnih prijelaza.

Okupljajući radove sedam umjetnika i umjetničkih kolektiva, izložba je u suradnji s Muzejem moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci bila smještena u galerijskom prostoru Malog salona. Nastala je u okviru europskog projekta *State Machines* u produkciji Drugog mora i ljubljanske Aksiome a kustos izložbe je James Bridle. Bridle je na samom otvaranju održao i stručno vodstvo za prisutne posjetitelje.

Diskurzivni program

U diskurzivnom dijelu manifestacije održano je šest izlaganja organiziranih u dva odvojena panela 23. i 24. ožujka u prostoru Filodrammatice. Nakon svakog od panela održana je i diskusija.

Uvodno izlaganje prvog dana diskurzivnog programa pod nazivom *The Real Name Game* održao je James Bridle, ujedno i kustos izložbe predstavljene na ovogodišnjem programu. Bridle se osvrnuo na nove tehnologije koje omogućuju novim oblicima identiteta da se razvijaju i budu prepoznati: od virtualnih državljanstava i digitalnih nacija, do rodnih identiteta i ne-ljudskih aktera.

Drugo izlaganje pod nazivom *Kozmopoliti i podatkovne oaze* održala je Atossa Araxia Abrahamian, novinarka i spisateljica iz New Yorka. Abrahamian je govorila o novim oblicima i neobičnim varijacijama državljanstava koje istražuje u knjizi *The Cosmopolits*: od pustlovina superbogataša koji kupuju nacionalnost radi stjecanja geopolitičke moći do onih bez imovine i države koji se nalaze na rubu trgovine putovnicama.

Treće izlaganje prvog dana diskurzivnog programa *The Status Project* održao je britanski umjetnik Heath Bunting. Buntingovo višegodišnje mapiranje nacionalnih zakonodavstava, protokola, korporativnih oblika i obaveza legitimiranja rezultiralo je neprocjenjivim setom mapa različitih kompleksnih javnih ili privatnih sustava, te primjerima njihove poroznosti u fizičkom i online svijetu.

Drugi dan diskurzivnog programa započeo je izlaganjem *Sjebana etika broja 3* kulturologa i pisca Aljoše Pužara. Pužar je promišljao o konceptualnim sredstvima trećeg prostora, hibridnostima i međuprostorima u strukturama društva. Kritizirao je ideje političke korektnosti, povijesne dijaloge, nacionalna pomirenja i slične fenomene koje smatra ritualima pronalaženja lažnog zajedničkog jezika.

Nakon Pužara Gordan Bosanac, glavni analitičar zagrebačkog Centra za Mirovne studije, u izlaganju *Kako migracije utječu na nove tehnologije, državljanstvo i nacionalne države* osvrnuo se na recentnu migrantsku krizu i iznenadni priljev ljudi koji bježe od ratova, korupcije, nezaposlenosti i vjerskih sukoba i stižu u Europu. Mnogi od njih su još zaglavljani na europskim granicama i u tako napetom kontekstu sve je na kocki: od državljanstva i nacionalne države, do novih načina korištenja tehnologije. Tehnologija izbjeglicama služi za snalaženje po ruti, ali im je postala i utočište budući da mnogi sve svoje uspomene napuštenog života nose u telefonima.

Završno predavanje održao je arhitekt i dizajner Marco Ferrari koji živi i radi u Milanu, a čiji je rad *Italian Limes* predstavljen i na izložbi u Malom salonu i o kojem je na svom izlaganju rekao nešto više. Ferrari je u okviru projektnog tima Studio Foldera istraživao najudaljenije alpske predjele, gdje se granice nacionalnih država pomiču zajedno s pomicanjem glečera. Mreža GPS senzora, postavljena na 3,300 metara nadmorske visine na vodomeđi Italije i Austrije, pratila je pomicanje granice između dviju zemalja koje je uzrokovano klimatskim promjenama. S fokusom na krhku ravnotežu alpskog ekosustava, *Talijanski limes* prikazuje koliko su prirodne granice podložne složenim ekološkim i teritorijalnim procesima, i ovisne o tehnologijama i povijesnim normama koje ih predstavljaju.

Zaključno

Ovogodišnji je program manifestacije privukao oko 1500 posjetitelja na dva različita tipa aktivnosti.

Odličnu posjećenost imala je izložba "Transnacionalizmi", koja je u suradnji s Muzejom moderne i suvremene umjetnosti Rijeka bila smještena u galeriji Mali salon. Izložba je u okviru međunarodnog projekta *State Machines* producirana od strane Drugog mora i ljubljanskog Zavoda za suvremenu umjetnost Aksioma, i prvotno prikazana upravo u Rijeci u sklopu programa *Moje, tvoje, naše*. Nakon Rijeke, izložba je tijekom travnja i svibnja bila izložena u Aksioma Project Spaceu u Ljubljani, a u listopadu će biti postavljena u Londonu u Galeriji Furtherfield.

Osmišljena od strane britanskog umjetnika i publicista koji je već nekoliko puta u Rijeci održao predavanja i s dva rada sudjelovao u izložbi *Crna komora* u sklopu programa manifestacije *Moje, tvoje, naše* iz 2016. godine, a koji je za ovu priliku preuzeo ulogu kustosa, izložba je pobudila veliko zanimanje publike budući da je okupila radove poznatih svjetskih umjetnika o kojima su pisali mnogi hrvatski mediji. Veliko ime među izlagačima bilo je ono novozelandskog umjetnika s dugogodišnjom berlinskom adresom – Juliana Olivera – svjetski poznatog novomedijskog umjetnika, aktivista i predavača, čija je instalacija 2015. godine činila dio izložbe *Umreženi poremećaji* u okviru desetog izdanja manifestacije *Moje, tvoje, naše*. Ipak, najveće zanimanje posjetitelja zasigurno je pobudila impresivna interaktivna instalacija *Italian Limes* milanske istraživačke agencije Studio Folder, koja je 2016. godine bila predstavljena na Venecijanskom bijenalu arhitekture.

Galerija Mali salon ima tri velika prozora koja kao izlozi gledaju na središnju riječku ulicu – Korzo, što smo u pripremnoj fazi festivala i tijekom postavljanja izložbe iskoristili za isticanje plakata i najavu programa. Na samoj su izložbi sva tri prozora iskorištena za međunarodno priznati rad *Movables* britanskog umjetnika Jeremyja Hutchinsona, koji je u formi *billboard* reklama zamišljen i diljem Europe izlagan na vanjskim javnim površinama (fasade zgrada, prozori, mjesta predviđena za jumbo plakate itd.). Drugim riječima, prozori galerije poslužili su kao komunikacijski kanal i prostor za izlaganje rada, što se pokazalo kao izvrstan način privlačenja pozornosti prolaznika najveće riječke pješačke ulice, koji su nerijetko fotografirali spomenuti rad i ulazili u galeriju kako bi razgledali izložbu.

Otvorenju izložbe prisustvovali su njezin kustos, James Bridle, i milanski arhitekt i dizajner Mario Ferrari iz skupine Studio Folder, koji su kao sudionici diskurzivnog dijela programa pobliže objasnili i predstavili sadržaj izložbe i detaljnije govorili o izloženim radovima.

Osim vodstva kroz izložbu na samom otvorenju, za vrijeme trajanja manifestacije za javnost smo organizirali posjet izložbi uz stručno vodstvo Jamesa Bridlea, koje je u suradnji s riječkim umjetnikom Igorom Eškinjom, predavačem na Akademiji primijenjenih umjetnosti, bilo prvenstveno namijenjeno studentima Akademije, no naišlo je i na velik odaziv drugih zainteresiranih posjetitelja. Spomenuto vodstvo smo snimili i snimku podijelili na društvenim mrežama. Izložbu smo u tri navrata također predstavili grupama učenika riječkih srednjih škola.

S obzirom na naša prvotna očekivanja i projekcije, zaključujemo da su predavanja i diskusije koja su se tijekom dva dana odvijala u velikoj dvorani Filodrammatice bili odlično posjećeni, pogotovo ako se u obzir uzme pomalo nejasna opća tema „transnacionalizma“ koja je očito pobudila interes publike. Imena Jamesa Bridlea, pionira net.arta Heatha Buntinga, novinarka The New York Timesa Atosse Araxije Abrahamian, ali i riječkog kulturologa Aljoše Pužara i zagrebačkog stručnjaka za ljudska prava Gordana Bosanca očito su privukla pažnju javnosti i medija, čime u konačnici možemo biti vrlo zadovoljni. Za razliku od prošlih godina kad smo unaprijed određivali vrijeme početka svakog predavanja, ovog smo se puta odlučili za format u kojem tri izlagača jedan za drugim prezentiraju svoja izlaganja, nakon čega slijedi kratka pauza i završna diskusija. Ovo ističemo budući da se taj format pokazao vrlo učinkovitim na način da se povećava dinamika cijelog događaja i time bitno smanjuje rasipanje publike nakon svakog izlaganja, radi čega ćemo ga nastaviti koristiti i ubuduće. Iz istog nam je razloga bilo teško i utvrditi čije je predavanje bilo najposjećenije.

Najave i vijesti o aktivnostima i programu manifestacije javnosti su objavljivane na više načina. Najave programa objavljivali smo na našoj internetskoj stranici (www.drugo-more.hr), u hrvatskoj i engleskoj verziji, te ih objavljivali i dijelili na društvenim mrežama Facebook, Twitter i Instagram, odakle su potom bile dijeljene i prosljeđivane kroz kanale samih sudionika programa, Saveza udruga Molekula, naših medijskih partnera (Kulturpunkt, H-Alter, Moja Rijeka i Novi list) i drugih lokalnih i nacionalnih medija, te raznih organizacija i privatnih korisnika spomenutih društvenih mreža. Kako bi zainteresirani korisnici mogli bolje pratiti vijesti o programu, putem društvene mreže Facebook izrađivali posebnu stranicu događaja, na kojoj smo mogli pratiti razinu interesa publike i objavljivati zanimljivosti i informacije vezane za pojedinu temu i goste. Kako bi obavijesti dosegle što veći broj ljudi, dodatno smo plaćali promoviranje stranice događanja i pojedinih objava na društvenoj mreži Facebook. Program smo najavili i putem newslettera, kojeg smo slali na e-mail adrese naših pretplatnika. Pored toga, manifestaciju je putem newslettera najavio i Savez udruga Molekula, ali i kustos James Bridle, što je rezultiralo zamjetnim međunarodnim interesom za sam događaj ali i zanimanje za druga područja djelovanja Drugog mora, što se moglo primijetiti iz velikog broja posjeta našoj internetskoj stranici iz raznih zemalja Europe i svijeta.

U svrhu promoviranja manifestacije dizajnirali smo plakat u B1 veličini koji je bio istaknut na vidljivim mjestima diljem grada, a u suradnji s Odjelom za kulturu Grada Rijeke plakate su na tri mjesta u gradu bili izloženi u svjetlećim CityLight reklamnim panoima. Program manifestacije s detaljnim informacijama o sudionicima, umjetnicima, predavanjima i izložbi objavili smo u obliku programske knjižice na hrvatskom i engleskom jeziku.

Nakon slanja pripremljene medijske objave s popratnim vizualnim materijalima, brojni lokalni, regionalni i nacionalni mediji prenijeli su vijest o održavanju manifestacije. S Novim listom i portalima Kulturpunkt, H-Alter i Moja Rijeka stupili smo u medijsko partnerstvo, pa su navedeni mediji nekoliko puta najavljivali naš program i na svojim internetskim stranicama isticali *banner* s vizualom i podacima o vremenu i mjestu održavanja manifestacije, čiji je link vodio na program objavljen na našoj stranici. Novi list je u tiskanom i digitalnom izdanju objavio izvještaj s otvorenja izložbe "Transnacionalizmi" u Malom salonu, pod naslovom *MOJE, TVOJE, NAŠE: Granice (ni)su važne*, objavljujući informacije o programu i u rubrici Informator. Portal Moja Rijeka je osim najave objavio i osvrt na festival i izložbu u formi video priloga, u kojem o izložbi govore Davor Mišković, kustos James Bridle i autor rada *Italian Limes* Mario Ferrari. O programu manifestacije izvještavao je i HR Radio Rijeka, na čijoj je internetskoj stranici objavljena i detaljna najava, uz priloženu audio snimku razgovora s članicom Drugog mora Petrom Corvom, koja je gostovala u emisiji *Box In*. Novinarka Radija Rijeke napravila je intervju i s Jamesom Bridleom koji je izašao u emisiji *Kretanje točke* na Prvom programu Hrvatskoga Radija.

Od ostalih domaćih i regionalnih medija koji su najavili program manifestacije možemo izdvojiti portale Vox Feminae, Rijeka Danas, Teklić, Culturenet, Designed, Moj Zagreb, stranicu Visit Rijeka Turističke zajednice grada Rijeke, stranicu Muzeja moderne i suvremene umjetnosti, stranicu i newsletter Saveza udruga Molekula, stranicu projekta State Machines itd. Raspored festivala najavljen je i u brošurama Šta DAnas (izdaje Turistički informativni centar) i Rijeka Info (prilog Novog lista). Festival je najavljivan i na radijskim postajama kao što su Radio Korzo, Soundset Trsat, Primorski radio – Totalni FM, Radio Sova i Radio Istra. Najavu izložbe "Transnacionalizmi" objavila je pariška internetska stranica posvećena novomedijskoj umjetnosti *Art Jaws*, na engleskom i hrvatskom jeziku. Kustosica i kritičarka Régine Debatty na svom je utjecajnom blogu *we-make-money-not-art* objavila detaljan osvrt na ljubljanski postav izložbe, u kojem spominje i riječku izložbu. Budući da je Heath Bunting prije Rijeke održao predavanje u Zagrebu, u organizaciji Multimedijalnog instituta, u najavama istog spominjalo se njegovo sudjelovanje u programu manifestacije *Moje, tvoje, naše*, što je dodatno pridonijelo širenju informacija o našem programu.

Fotografije s otvorenja izložbe i s diskurzivnog dijela programa objavili smo na našim Facebook i Flickr stranicama.

4. ZOOM FESTIVAL 2018

Osmo izdanje festivala izvedbenih umjetnosti Zoom održalo se od 3. do 8. listopada 2017. godine u prostorima Filodrammatice i Omladinskog kulturnog centra Palach u Rijeci.

Od 2010. godine, Zoom festival je izraz težnji Drugog mora da u Rijeci stvori jedinstveni festival u okolici koji će zadovoljiti potrebe lokalne publike za raznovrsnim i kvalitetnim umjetničkim programima iz zemlje i inozemstva. U fokusu festivala često su se nalazili oni umjetnički radovi koje je teško svrstati u određena umjetnička područja, odnosno koji svojim intermedijalnim karakterom kombiniraju različite tehnike, metode i izričaje.

Ovogodišnjim smo programom nastavili dosadašnju praksu predstavljanja radova pojedinih umjetničkih scena i u fokus festivala stavili suvremenu *live-art* scenu Velike Britanije.

Kulturna britanska cabaret diva Ursula Martinez izvela je hvaljenu točku *My Story, Your Emails*, u kojoj se, kombinirajući *stand-up* i komediju karaktera, osvrće na reakcije svojih obožavatelja diljem svijeta nakon što se na internetu pojavila snimka njezine zloglasne striptiz točke *Hanky Panky*. Marisa Carnesky je sa skupinom izvođačica izvela predstavu *Dr. Carnesky's Incredible Bleeding Women*, koja se na razmeđu kabareta i predavanja bavi problematikom i značenjem menstruacije, plodnosti i ženstvenosti u suvremenom društvu. Legendarni londonski izvedbeni umjetnik David Hoyle predstavio se kabaret izvedbom *Escape from Opression, live in Rijeka*, a multidisciplinarna umjetnica i "artistica" Shabnam Shabazi performansom *Snail Portrait*, radi kojeg je Filodrammatica privremeno ugostila petstotinjak puževa.

Program festivala upotpunila je izvedba predstave Mefisto koju je Damir Avdić osmislio u suradnji s Gregom Zorcom, a u kojoj se tema faustovskog ugovora s vragom prenosi na lokalnu društveno-političku stvarnost. U izvedbi hrvatsko-britanskog autorskog tima kojeg čine Ivana Ivković, Ivan Marušić Klif, Phil Hession i Christian Cherene, festival je završio predstavom *Atlas podrhtavanjâ* koja je nastala u okviru međunarodnog projekta Corners.

Predstave su se održale prema sljedećem rasporedu:

- utorak, 3. listopad 2017., Filodrammatica (Korzo 28/1, Rijeka)
Ursula Martinez: My Stories, Your Emails
- srijeda, 4. listopad 2017., Filodrammatica (Korzo 28/1, Rijeka)
Damir Avdić i Grega Zorc: Mefisto
- četvrtak, 5. listopad 2017., Filodrammatica (Korzo 28/1, Rijeka)
Shabnam Shabazi: Snail Portrait
- petak, 6. listopad 2017., Filodrammatica (Korzo 28/1, Rijeka)
Marisa Carnesky: Dr. Carnesky's Incredible Bleeding Women
- subota, 7. listopad 2017., Filodrammatica (Korzo 28/1, Rijeka)
David Hoyle: Escape from Opression, live in Rijeka
- nedjelja, 8. listopad 2017., OKC Palach (Kružna 8, Rijeka)
Ivana Ivković, Ivan Marušić Klif, Phil Hession i Christian Cherene: Atlas podrhtavanjâ

Kratak opis programa

Festival je otvorila **Ursula Martinez** predstavom *My Stories, Your Emails*. Svojim dosadašnjim radom, kako samostalnim, tako i suradnjama u trupama *Forced Entertainment*, *Glee Club*, *La Clique* i *La Soirée*, Martinez je razvila svoje formalno glumačko obrazovanje u sposobnost okupiranja pažnje publike u prvoj rečenici, stvarajući predstave obilježene osobnim pričama, na granici kazališta i kluba, burleske i striptiza, kabareta i stand-up komedije. Nakon uvodnog dijela u kojem pripovijeda priče iz života, uslijedila je projekcija snimke izvedbe *Hanky Panky*, striptiz-mađioničarskog nastupa koji je na internetu postao viralan bez njezine autorizacije. Nakon toga, Martinez je u drugoj polovici predstave čitala poruke koje je primila od novostvorenih obožavatelja, sredovječnih usidjelica, neostvarenih ljubavnika i emotivno nestabilnih mladića, čime je na komičan način nastojala ukazati na razlike između Ursule Martinez kao stvarne osobe i kao ikonizirane javne persone koju odjednom žele oženiti potpuni stranci. Predstava time propituje što se događa s umjetničkim radom kada se stavlja u pogrešan kontekst i postaje dostupan svima koji imaju pristup internetu. Prethodne izvedbe predstave bile su rasprodane diljem svijeta, uključujući i one u Barbicanu u Londonu, Sydneyjskoj Operi, Brighton International Festivalu i La Fondation Cartier u Parizu.

Damir Avdić i **Grega Zorc** izveli su idućeg dana Avdićev autorski tekst *Mefisto*, suvremenu *noise* adaptaciju Goetheova *Fausta*. *Mefisto* se u predstavi pojavljuje u različitim likovima i trpi izostanak božanske direkcije: čovjek bez Boga jest glumac bez redatelja. Energičan i duhovit nastup dvojca bio je popraćen Avdićevim skladbama, upravo na dan izlaska njegovog novog albuma *Amerika*.

Performans *Snail Potrait* iransko-britanske umjetnice **Shabnam Shabazi** bio je postavljen u galerijskom prostoru Filodrammatice i trajao je tri sata. Zvučni zapis koji se ponavlja objašnjavao je pozadinu performansa dok je umjetnica ležala na velikom bijelom postamentu prekrivena samo bršljanom, a po njoj su puzali puževi koje je tijekom trajanja performansa postavljala asistentica, prethodno ih vadeći iz odvojene posude u koju se može zaviriti. Prema Shabazi, golači su puževi koji su ostali bez kućice i koji lutaju u potrazi za skloništem, dok drugi sloj metafore čini usporedba s puževima koji dom nose sa sobom, pa tako ukazuje na doslovne prijevode farsi i mandarinske riječi za puža, što je i jedina opcija za imigrante – njihov dom su ljudi koji su s njima, njihova sjećanja, mogućnost rekonstrukcije mirisa i okusa doma.

Doktoriravši na temu etnografije rituala mjesečnice u različitim kulturama, **Marisa Carnesky** okupila je skupinu pod nazivom *Dr Carnesky's Incredible Bleeding Woman*, čije se članice nazivaju «menstruantice». Njezin znanstveni rad je djelomično bio čitan u izvedbi predstave, s naglaskom na povijest opresije i pokoravanja žena i menstruacije patrijarhalnom poretku. Magijska moć pripisivana menstruaciji, što je bio alat socijalnog isključivanja žena/vještica, temelj je na kojem su doktorica Carnesky i njezine menstruantice osmislile svoje rituale u kojima ne preuzimaju moć samo nad sobom, već i nad društvenim značenjem menstruacije i same žene. Iako u Rijeku nisu došle u punom sastavu, predstavile su se MisSa Blue, gutačica mačeva koji su oblikovani za svaki dan njezinog ciklusa, Nao Nagai, koja dekonstruira tradicionalno kinesko kazalište u kojemu su muškarci igrali ženske likove (iako postojale su i ženske kazališne trupe), H Plewis izvela je plesnu točku sa želatinom od menstruacije u ruci, a Rhyannon Styles govori o iskustvu menstrualnih ciklusa kao transrodne žene. Točka je završila dekonstrukcijom mađioničarske točke u kojoj muškarac mađioničar prepili svoju zgodnu žensku asistenticu – Carnesky preuzima ulogu mađioničara, Styles postaje asistentica koju će se prepiliti, dok Plewis nespretno asistira u postupku. Kako menstruantice doktorice Carnesky nisu mađioničari, svoju točku završavaju cijelom Rhyannon koja se pred nama skida umrljana menstrualnom krvlju. Izvedba se uvelike oslanjala na ironiju prema patrijarhalnoj povijesti kodiranja menstruacije i na ironiju prema ritualu kao izvedbenoj formi.

David Hoyle, legenda londonske alt-kabaret scene i LGBT zajednice, predstavio se izvedbom *Escape from Oppression, Live in Rijeka*. Taj Hoyleov interaktivni komad bio je kombinacija motivacijskog govora i ispovijedanja začinjenog političkim idealima, u kojem je veliku ulogu imala i sama publika. Za razliku od njegovih ranijih radova koje je izvodio kao *Božanstveni David*, a čija je funkcija bila raskrinkavanje

lažnog morala kroz satiru, ovim je nastupom Hoyle prvenstveno nastojao kod publike razviti osjećaj empatije i solidarnosti.

Festival je zatvorila izvedba *Atlasa podrhtavanja* u Omladinskom kulturnom centru Palach, koja je nastala u sklopu međunarodne platforme CORNERS, u koprodukciji zagrebačkog POGON-a i Arts Council of Northern Ireland iz Lisburna (Sjeverna Irska). Kao susret žive izvedbe narodnih napjeva i digitalne modulacije zvuka, izvedba **Ivane Ivković, Ivana Marušića Klifa, Phila Hessiona i Christiana Cherenea** uzima za središnji motiv prethodnika današnjih računala – Jacquardov tkalački stan. Radi se o tehnološkom izumu 19. stoljeća, mehaničkom stroju na kojem su se tkanje i dezeni programirali pomoću bušenih kartica, instrumentu koji će obilježiti i industrijsko doba i razvoj računala u modernim vremenima. Polazeći od napjeva koje su skladali i pjevali prvo rukotvorci za tkalačkim stanovima, a kasnije radništvo u tvornicama tekstila, Atlas podrhtavanjâ prati transformacije rada i lokalnih zajednica u procesu povijesne tranzicije proizvodnje tekstila, od obrta preko tvornice industrijskog doba pogonjene parom i radom žena i djece, do današnjeg zatvaranja pogona diljem Evrope. Tekstilna proizvodnja seli se u zone jeftinijeg rada, koordinirana računalno integriranim globalnim tržištem. Platno se i danas tkaje, ali najčešće negdje drugdje. Tradicijski napjevi tekstilne proizvodnje jeka su rada prethodnih generacija, mapa njegovog društvenog, političkog i tehnološkog sjećanja. *Atlas podrhtavanja* ne ulazi u prostor tehnofobije, već tradicije tkanja koja je sa sobom nosila cijeli niz kulturnih i društvenih elemenata, a koji su nestali preseljenjem industrije u krajeve jeftinije radne snage. Slojevi pjevanja u performansu postupno su dograđivani zvukovima tkalačkih strojeva koji se u konačnici pretvaraju u buku, u podrhtavanje, u pucanje radničkih, društvenih i kulturnih niti.

Medijska pokrivenost i povratne informacije

Najave i vijesti o aktivnostima festivala Zoom javnosti su objavljivane na više načina. Na internetskoj stranici Drugog mora postavljena je zasebna objava (<http://drugo-more.hr/zoom-festival-2017/>), u hrvatskoj i engleskoj verziji, sa svim potrebnim informacijama o programu, rasporedu i opisom pojedinih izvedbi, na koju su se naknadno postavljale galerije snimljenih fotografija i video prilozi. Obavijesti i fotografije dijeljene su putem društvenih mreža Drugog mora, sudionika programa i zainteresirane publike, a pored najava na Facebooku, Twitteru i Instagramu Drugog mora te Facebook stranici Zoom Festival Rijeka, napravljena je i posebna stranica Facebook događaja. Kako bi obavijesti dosegle što veći broj ljudi, dodatno smo plaćali promoviranje pojedinih objava na društvenoj mreži Facebook. Također, obavijest o rasporedu i programu festivala poslana je putem e-maila pretplatnicima na «newsletter» Drugog mora.

Riječki dizajneri Marino Krstčić Furić i Ana Tomić osmislili su za potrebe festivala plakat koji je bio polijepljen diljem grada, kao i deplijan u kojem su se nalazili detalji o rasporedu i opisi pojedinih predstava, a primjerke kojeg smo nekoliko dana prije festivala postavili na različite frekventne punktove (kafići, knjižnice, knjižare, turistički informativni centri, škole, fakulteti, itd.). Također, u predvorje velike dvorane Filodrammatice postavili smo ekran na kojem su se izmjenjivale fotografije i nazivi predstava s podacima o mjestu i vremenu njihovog održavanja, što je dodatno doprinijelo upućenosti publike o programu festivala.

Nakon slanja pripremljene medijske objave s popratnim vizualnim materijalima, brojni lokalni, regionalni i nacionalni mediji prenijeli su vijest o održavanju festivala i predstavama koje su se odvijale tijekom šest dana njegovog trajanja. Novi list je u tiskanom i digitalnom izdanju prvu najavu festivala objavio već krajem kolovoza, kao i pred sam početak festivala u rubrikama «Kultura» i «Informativ», od kojih je u potonjoj svakodnevno stajala informacija o održavanju predstave za određeni dan. Od ostalih medija koji su najavili program festivala možemo izdvojiti portale H-Alter, Kulturpunkt, Moja Rijeka, Radio Rijeka, Vox Feminae, Culturenet, Seecult, Moj Zagreb, Urbancult, stranicu Visit Rijeka Turističke zajednice grada Rijeke, stranicu Rijeka2020.eu projekta Europske prijestolnice kulture, stranicu i newsletter Saveza udruga Molekula, itd. Raspored festivala najavljen je i u brošurama Šta DANas

(izdaje Turistički informativni centar) i Rijeka Info (prilog Novog lista). Festival je najavljivan i na radijskim postajama kao što su Radio Rijeka, Radio Korzo, Soundset Trsat, Primorski radio – Totalni FM i Radio Istra.

Valja istaknuti i velik broj priloga i osvrt na festival i pojedine predstave. Novinarka Novog lista Kim Cuculić napisala je osvrt na predstavu Ursule Martinez pod nazivom *Predstava «My Stories, Your Emails»: Opet golotinja provocira*, dok je Dragan Rubeša za iste novine napisao članak *Drag mania u teatru i na filmu: Lavina začudne interakcije*, u kojoj se osvrće na predstavu Davida Hoylea, koju opisuje riječima: «Da, Hoyleov 'Escape from Opression' je uz genijalnog Alaina Platela (šifra: Gardenia) definitivno najbolji gostujući 'drag' na hrvatskoj gostujućoj sceni svih vremena». Bernard Koludrović je za portal Kulturpunkt napisao tekst pod nazivom *Odzvanjajući smijeh* u kojem prenosi vlastite dojmove cijelog festivala, zaključujući: «Osma izdanje *Zoom festivala* predstavilo je riječkoj publici nove izvedbene prakse – ne toliko revolucionarne, koliko osvježavajuće u lokalnoj kulturnoj ponudi». Moja Rijeka, internetski portal grada Rijeke, objavio je čak tri video priloga, i to o izvedbama Ursule Martinez, Damira Avdića i Grege Zorca, te Shabnam Shabazi.

Ovogodišnji je festival bio veoma dobro posjećen, te možemo procijeniti da je na šest zasebnih izvedbi prisustvovalo ukupno 400 gledatelja. Čak je i performans Shabnam Shabazi, u svojem trosatnom formatu koji je poprilično neobičan za naše prilike, zainteresirao velik broj posjetitelja. Iako su sve predstave imale podjednak broj publike, najveće je zanimanje pobudila predstava *Mefisto*, što se nedvojbeno može pripisati činjenici da je autor i glumac u predstavi bio Damir Avdić, koji je poznato ime na našim prostorima. Ipak, kako je navedeno, ni ostale predstave nisu bile zakinute u smislu manjka gledatelja, među kojima smo zapazili mnoga nova lica i posjetitelje koji nisu česti gosti naših drugih programa, iz čega možemo zaključiti da je riječka publika željna i zainteresirana za ovakve oblike festivala na kojima mogu u vlastitom gradu gledati suvremene izvedbe sa europskih i svjetskih pozornica. U tom nas je smislu obradovala i činjenica da je gledalište na posljednjoj predstavi festivala, *Atlasu podrhtavanjâ*, bilo ispunjeno do zadnjeg mjesta – usprkos našim predviđanjima da će biti teško u nedjelju navečer privući toliki broj ljudi. Također, primijetili smo da se među gledateljstvom nalazio i znatan broj stranih gostiju (iz Španjolske, Njemačke, Irske itd.), radi čega možemo zaključiti da je festival uistinu imao međunarodni karakter, ne samo u pogledu izvođača, već i publike.

5. PROJEKT X: RADIONICE

Projektom X se željelo potaknuti kreativno djelovanje mladih u području suvremene kulture i umjetnosti, te olakšati pristup različitim kulturnim i umjetničkim sadržajima. Kroz projekt je realizirano 16 različitih specijaliziranih obrazovnih programa koji su se bazirali na praktičnom radu i koji su u svojoj međusobnoj komunikaciji činili mrežu programa putem koje se poticao transfer znanja. Polaznici su tako imali priliku nešto naučiti o akustici prostora, snimanju zvuka, bilježenju crtežom, performansu, spekulativnom dizajnu, dizajnu interakcija i kritičkom dizajnu, elektroničkom građanskom neposluhu, stereoskopiji, korištenju arduino procesora, temeljima kazališne dramaturgije, hepeningu, sitotisku, video mappingu, video i foto dokumentaciji i sličnim obrazovnim programima. U okviru projekta stvoren je i stabilan radni prostor u kojem su mladi sudionici mogu razvijati svoje interese, učiti kroz radionice i mentorski rad, te kreirati vlastite sadržaje.

Planirano je da se rezultati praktičnog rada prezentiraju kroz organizaciju završnog Projekt X festivala u Omladinskom kulturnom centru Palach u Rijeci, kroz izložbu i glazbeni program. Pritom će sami polaznici biti odgovorni za uređenje prostora, selekciju programa, kuriranje izložbe i produkcije dvodnevno-glazbeno-umjetničkog festivala.

Cilj projekta bilo je uključivanje mladih u proces konstruktivnog i kreativnog izražavanja kroz stvaranje kulturnog programa kojemu su prethodile obrazovne aktivnosti. Projektom smo promovirali kulturno djelovanje i kreativnost kao poželjan oblik ponašanja među mladima što se postiglo prvenstveno aktivnostima vezanim uz održavanje festivala. Projekt X djelovao je kao platforma uključivanja mladih u prostore suvremene kulture i umjetnosti. Kroz brojne obrazovne programe (radionice) potaknuli smo kreativno i kritičko djelovanje mladih koje je njihovo vrijeme konzumacije sadržaja transformiralo u proizvodnju sadržaja odnosno konstruktivno izražavanje. Važan faktor projekta je interni transfer stečenog znanja na projektu koji će se primjenjivati u buduće produkcije raznih aktera u kulturi. Također, stečena znanja djelovat će kao podloga za ostvarivanje konkretnih umjetničkih radova i projekata mladih.

Kroz projekt je provedeno 16 edukacijskih programa u formi radionica te je sveukupno u programe bilo uključeno 163 mladih ljudi u dobi od 15 – 25 godina. Polaznici radionica realizirali su 21 umjetnički rad ili neki drugi oblik kreativnog rješenja. Na radionicama su se koristili različiti mediji i tehnologije koje su kroz suvremene umjetničke prakse korisnike poticale na razvoj kritičkog mišljenja i stjecanje novih znanja i vještina. U prostorima Omladinskog kulturnog centra Palach u Rijeci osposobili su se prostori Makerspace i Sitotisak Studio Palach raspoloživi za slobodno korištenje i kreativan rad svim zainteresiranim korisnicima.

U procesu mentorskog rada kojeg vodimo, trenutno sudjeluje gotovo trideset mladih. Kroz tromjesečni program mentorstva polaznici prolaze kroz proces organiziranja kompleksnog glazbeno-vizualnog događanja počevši od razvoja koncepta, kustoskog oblikovanja programa i selekcije izvođača, do same realizacije, produkcije, upravljanja logističkim pitanjima i tehnikom, te na koncu promocijom događaja putem različitih alata i medija. Rezultat mentorskog rada bit će završno dvodnevno događanje - festival Projekt X u OKC Palach.

Ukratko, Projekt X se sastojao od različitih radionica na kojima se polaznici u dobi od 15 do 25 godina upoznati s raznovrsnim kreativnim sadržajima i korisnim vještinama. Kroz mentorski rad, radionice će završiti u formi koja se može prikazati na umjetničkom festivalu, a polaznici će usvojiti znanja koja su nužna za organizaciju takvog festivala. Festival će osmisliti i izvesti sami polaznici radionica, koji će na raspolaganju imati i produkcijski budžet za gostujuće izvođače (bendove, DJ-je, umjetnike), opremu i tehniku. Projekt time uspostavlja strukturirani model koji je moguće prenositi u bilo koju sredinu gdje se može prilagoditi mogućnosti i potrebama te sredine. Model je vrlo jednostavan i organiziran poput sliva gdje se niz manjih aktivnosti povezuje u glavne struje koje na koncu vode ka stvaranju zajedničkog događaja.

Radionice

1) Akustika prostora

- Voditelj: Damir Kustić – tehničar telekomunikacije
- 22., 23. i 24. 9. 2018., Omladinski kulturni centar Palach

Polaznici su se upoznali s osnovama akustike i svojstvima različitih zvukova u prostoru, njihovim intenzitetom, frekvencijama i tehnikama manipulacije zvuka. Na radionicama su se na kraju izradili i montirali paneli koji smanjuju jeku u prostoru i time poboljšaju kvalitetu zvuka.

2) Bilježenje crtežom

- Voditelj: Igor Eškinja – umjetnik i profesor crtanja
- 13., 14. i 15. 10. 2018., Filodrammatica, vanjske lokacije po Rijeci

Polaznici su istraživali kako koristiti crtež kao medij, odnosno kao sredstvo prijenosa informacija, mišljenja ili stavova. Za sudjelovanje nije bilo potrebno prethodno iskustvo crtanja, već su se polaznici na radionici upoznivali s osnovnim tehnikama crtanja i njime bilježili događaje u okolini. Crtali su se jednostavni prikazi prostora i događaja u gradu, ali i složenije iskazivanje stavova i komentara prema organizaciji grada, događanjima, društvenim i kulturnim fenomenima koji nas okružuju.

3) Stereoskopija (tehnika stvaranja iluzije dubine u slici)

- Voditelji: Damir Prizmić i Hrvoje Spudić – dizajneri i hakeri
- 13., 14., 15. 10. 2018., Omladinski kulturni centar Palach

Radionica se bavila analognom i digitalnom stereoskopijom, odnosno tehnikama stvaranja iluzije dubine u nekoj slici, kao i načinima na koje funkcionira suvremena tehnologija virtualne stvarnosti (*Virtual Reality* – VR). Koristeći različite leće i druge materijale, polaznici si izradili vlastite stereoskope prilagođene svojim smartphone uređajima i geometriji lica. U konačnici su osmislili i oblikovali sadržaj za stereoskope prema vlastitim interesima i potrebama.

4) Temelji kazališne dramaturgije

- Voditeljica: Nataša Antulov – dramaturginja
- 13. i 14. 10. + 20. i 21. 10. 2018., Filodrammatica

Polaznici radionice upoznali su se s osnovnim pojmovima kazališne dramaturgije i proizvodnje te ih naučili primjenjivati u različitim svakodnevnim situacijama. Iz toga se krenulo u stvaranje zajedničke aktivnosti i oblikovanje dogovorene ideje u kazališnu izvedbu. Korištenjem jednostavnih sredstava kazališne proizvodnje, polaznici su dobili uvid u raskorak između zamišljenog i stvorenog svijeta.

5) Dizajnom protiv dizajna

- Voditelj: Leo Kirinčić – dizajner
- prvi sastanak: 18. 10. 2018.; drugi termini prema dogovoru s voditeljem, Filodrammatica

Radionica se bavila kritičkim sagledavanjem uloge suvremenog dizajna. Sudionici radionice naučili su analitički sagledavati svakodnevne proizvode, javne usluge ili površine, predstavljene kao rješenja koja naše živote čine lakšima i boljima. Polaznici su naučili uočavati i artikulirati problem te ga predstaviti kroz odgovarajući medij. Jedan od produkata radionice je knjižica „Alternativni vodič kroz Rijeku“ koji su pod mentorstvom voditelja osmislili i dizajnirali sami polaznici.

6) **Spekulativni dizajn**

- Voditelj: Ivica Mitrović – dizajner, profesor
- 7., 8. i 9. 11. 2018., Filodrammatica

Radionica spekulativnog dizajna bavila se se osnovama dizajna i načinom na koji se dizajn proizvoda i usluga može koristiti u suočavanju s problemima i prilikama koje nas očekuju u budućnosti. Polaznici će izraditi moguće scenarije i priče povezuju već postojeću ili vrlo izvjesnu tehnologiju s njezinom širokom primjenom u gradovima, te njenim utjecajima na organizaciju svakodnevnog života. Na radionici se zamišljalo kako bi budućnost mogla izgledati za 5 – 10 godina i što možemo učiniti da bi nam ta budućnost bila bolja.

7) **Dizajn interakcija**

- Voditelj: Oleg Šuran – dizajner
- 7., 8. i 9. 11. 2018., Filodrammatica

Radionica dizajna interakcija bavila se izradom objekata koji potiču korisnike na interakciju s različitim proizvodima i navode ljudi u nekom prostoru na međusobnu komunikaciju i djelovanje. Objekti su se izrađivati od različitih materijala, korištenjem osnovne elektronike. Kako bi se potaknula njihova interakcija s okolinom, objekti su automatizirani pomoću senzora ili različitih mehaničkih rješenja.

8) **Video dokumentacija**

- Voditelj: Marin Lukanović – filmski autor i Filmaktivac
- 10. 11. 2018. i drugi termini u dogovoru s polaznicima, Filodrammatica

Na ovoj radionici polaznici su se upoznali sa snimateljskom opremom i osnovama snimanja i montiranja materijala. Upoznali su i tehnike vjernog dočaravanja stvarnosti kulturnog događaja kroz medij videa i filma, kao i tehnike sažimanja snimljenog materijala na način da u završnom videu budu prikazani najvažniji trenuci nekog događaja. Polaznici su kroz terenski rad dokumentirali događaje koji nastaju kroz Projekt X.

9) **Performans**

- Voditeljica: Nika Rukavina – umjetnica
- 17. 11. 2018. i drugi termini u dogovoru s polaznicima, Filodrammatica

Radionica performansa je polaznike upoznala s osnovnim tehnikama performansa i podučila ih kakav utjecaj njihove tjelesne akcije i reakcije imaju na okolinu. Osim same tehničke izvedbe, radionica se bavila i odgovorom na pitanje zašto uopće izvoditi performans i što razlikuje performans od drugih, sličnih oblika izražavanja. Performans je čin pobune protiv klasičnih oblika umjetnosti pa se kroz radionicu od polaznika tražilo da izraze pobunu i pokušaju joj dati oblik.

10) **Sitotisak**

- Voditeljica: Sanja Stojković – umjetnica i grafička dizajnerica
- 10. i 11. 11. + 17. i 18. 11. 2018., Omladinski kulturni centar Palach

Polaznici su se susreli s tehnikom sitotiska i primjenom sitotiska na različite podloge (papir, tekstil). Upoznali su se s osnovama vizualne komunikacije i načinom na koji se kroz vizualne poruke izražavaju određeni stavovi o društvenim fenomenima. Nakon izrade vlastitih dizajnerskih ili umjetničkih skica, polaznici su izrađivali pripremu materijala za tisak i potom svoja vizualna rješenja tiskali kao motive za plakate ili majice.

11) Video mapping

- Voditelj: Marko Bolković – inženjer zvuka, direktor festivala Visualia
- 10. i 11. 11. + 17. i 18. 11. 2018., Omladinski kulturni centar Palach

Radionica video mappinga je polaznike upoznala s osnovama ove tehnike koja različite predmete, raštrkane po prostoru, pretvara u podlogu za projekciju. Polaznici su učili koristiti specijalizirani software za video mapping i primjenjivali usvojeno znanje na različite objekte u zatvorenom i otvorenom prostoru.

12) Snimanje zvuka

- Voditelj: Ivo Vičić – audio umjetnik
- 10.11.2018. i drugi termini u dogovoru s polaznicima, Filodrammatica i Omladinski kulturni centar Palach

Polaznici radionice upoznavali su se s načinima kako snimiti zvuk za radio, TV i film, kako snimiti glazbu, a kako izraditi web i audio biblioteke. Kroz radionicu su se susreli s osnovama snimanja zvuka, s akustikom, tehnikama snimanja i reprodukcije, različitim mikrofonima, mikserima i ostalom opremom te razlikom snimanja u zatvorenim i otvorenim prostorima. U okviru terenskog rada, polaznici su snimali zvuk u urbanom okruženju i prirodi.

13) Elektronski građanski neposluh

- Voditelji: !Mediengruppe Bitnik (Švicarska) – umjetnici
- 24. 11. 2018. i drugi termini u dogovoru s polaznicima, Filodrammatica

Radionica elektronskog građanskog neposluha bavila se korištenjem tehnologije i novih medija u izražavanju građanskog neposluha, protesta ili neslaganja s određenom politikom ili tehnološkim fenomenom. Na radionici su se pokušali iskriviti i promijeniti načini na koje se koriste neki svakodnevni uređaji, čime su dobili potpuno novu svrhu.

14) Arduino i MAX MSP

- Voditelj: Gianfranco Mirizzi – arhitekt i umjetnik
- 1.12.2018. i drugi termini u dogovoru s polaznicima, Filodrammatica

Arduino procesori i vizualni programski jezik MAX u velikoj se mjeri koriste za upravljanje multimedijalnim uređajima i sadržajima. Na radionici su se polaznici upoznali s različitim područjima u kojima se Arduino i MAX mogu koristiti, poput hakiranja, uradi-sam objekata, interneta stvari (*Internet of Things*), robotike, vizualizacije podataka i slično. Prema vlastitim interesima i potrebama, polaznici su kroz radionicu istraživali i pronalazili različite primjene ove tehnologije.

15) Heping

- Voditeljica: Mila Čuljak – plesna umjetnica
- 1.12. 2018. i drugi termini u dogovoru s polaznicima, Filodrammatica

Nakon upoznavanja s osnovama i primjerima *hepeninga*, polaznici su svoja postojeća znanja – crtanje, književno izražavanje, plesanje, sviranje instrumenta i dr. – oblikovali u zajednički umjetnički izričaj koji obuhvaća različite umjetničke forme. Uz mentorsko vodstvo, polaznici su kreirati *hepening* u javnom prostoru kako bi izrazili svoju umjetničku ideju ili reagirati na određenu situaciju.

16) Foto dokumentacija

- Voditelj: Kristijan Vučković – fotograf

- 8. i 9. + 15. i 16. 12. 2018., Filodrammatica

Radionica je polaznike upoznala s osnovama i svrhom dokumentarističke fotografije i uputila ih kako uspješno dokumentirati neki događaj. Polaznici su se upoznali s fotografskom opremom i tehnikama fotografiranja, poput kadriranja i zumiranja, kao i obradom fotografija u programu *Photoshop*.

Medijska pokrivenost i povratne informacije

Najave aktivnosti i pozive na sudjelovanje u javnosti su objavljivane na više načina. Na internetskoj stranici Drugog mora postavljena je zasebna objava (<http://drugo-more.hr/projekt-x-radionice/>), sa svim potrebnim informacijama o programu, rasporedom i opisom pojedinih radionica. Na stranici je također bio ugrađen Google obrazac putem kojeg su se zainteresirani korisnici mogli prijavljivati na radionice. Nakon prijave, s korisnicima smo komunicirali putem e-maila, telefona i društvenih mreža, radi dogovora oko termina i detalja oko radionica. Na stranici smo također isticali obavijest kada bi se na neku radionicu prijavio maksimalan broj korisnika.

Poveznice na internetsku stranicu, koja nam je služila kao središnje mjesto za informiranje i prijavu, dijelili smo putem društvenih mreža Drugog mora, prvenstveno preko Facebooka i Instagrama, ali i Twittera. Kako bi informacije došle do što većeg broja mladih koji su nam bili ciljane skupina, na navedenim smo platformama u nekoliko navrata plaćali oglase, namijenjene upravo skupinama između 15 i 25 godina.

Radionice smo također izravno najavljivali učenicima pojedinih srednjih škola i studentima fakulteta, u dogovoru s ravnateljima, učiteljima i profesorima. Takva se suradnja pokazala iznimno uspješnom, čemu kao primjer može poslužiti podatak da je nekim učenicima i studentima sudjelovanje u radionicama bilo priznato kao izvannastavna aktivnost.

Radionice su najavili razni lokalni i nacionalni mediji, kao što su H-Alter, Culturenet, Stilueta, Riječanin, Torpedo Media, Civilno društvo, Radio Rijeka, Kulturpunkt, Kišobran, Novi list, te Savez udruga Molekula i Kulturalni studiji. Obavijest o održavanju radionica i poziv na prijavu slali smo i putem e-maila pretplatnicima na «newsletter» Drugog mora.

Sve navedene aktivnosti oglašavanja i najavljivanja u konačnici su se pokazale uspješnima, s obzirom na to da je kroz 16 edukacijskih programa u formi radionica bilo uključeno 163 mladih u dobi od 15 do 25 godina.

6. PICK & PLAY

Izvedbeni projekt **Pick&Play** riječke glumice Aleksandre Stojaković Olenjuk nastao je u produkciji Drogog mora kao plod autoričinog promišljanja odnosa gledatelja i izvođača u izvedbenoj i kazališnoj umjetnosti. Gledatelj kao sukreator – ne kao promatrač, već kao ravnopravni sudionik izvedbenog / umjetničkog čina – jedna je od temeljnih polazišta ove specifične predstave koja se izvodila isključivo za jednu osobu, koja svojim izborom određuje slijed budućeg umjetničkog čina i susreta.

Aleksandra Stojaković Olenjuk, rođena je u Rijeci 1987. godine, diplomiravši studij glume na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Trenutno je zaposlena u HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci, gdje od 2012. godine sudjeluje u mnogobrojnim kazališnim predstavama. U svom dosadašnjem radu sudjelovala je u filmskim, televizijskim i kazališnim projektima. Aktivna je članica Drogog mora s kojim između ostalog surađuje na kazališnoj produkciji Pristajanja. Njezin umjetnički rad nagrađen je nagradom publike za najbolje umjetničko ostvarenje 21. Marulićevih dana za ulogu Ružice i Zorke u predstavi Reces i ja. Projekt Pick & Play autorica je realizirala uz pomoć tonskog snimatelja i audio inženjera Daniela Žuvele te dramaturginje Ivane Đule.

Projekt je nakon dvogodišnje pauze ponovno predstavljen riječkoj publici. Izvedbe su se održale od 10. do 13. svibnja i od 17. do 20. svibnja, s početkom u 19:30, 20, 20:30 i 21 sat.

Publika je bila pozvana svoj dolazak telefonski rezervirati i najaviti, i tako izabrati datum i vrijeme sudjelovanja u predstavi. Sudjelovanje je bilo besplatno.

Autorica projekta je ostvareni dijaloški model objasnila kao mehanizam koji daje doprinos u cjelovitom razumijevanju i tumačenju umjetničkog djela kao događaja susreta. Odnos se ostvaruje između izvođača i gledatelja te se u tom prostoru – kako simboličkom tako i fizičkom – realizira dinamičan događaj koji se konstruira u odnosu na susret. Gledatelj odabire i određuje dijalog u kojem će predložena mogućnost postati ostvarenom formom te svojim sudjelovanjem dovršava sve ono što je samim djelom ostalo neizrečeno. Izvedba se i dalje odvija po jednostavnim načelima apstrakne logike (if / then / true / false), ali je njezina primjena u ovom slučaju potpuno otvorena. Mehanizmom dekonstrukcije kazališne izvedbe gledatelj se može, nakon temeljitog upoznavanja s ponuđenim materijalom, odlučiti za ono što želi vidjeti. Izvedbenoj se formi slijedom dekonstrukcije pristupa kroz nekoliko različitih smjerova koji u sebi sadržavaju pretpostavljene ciljeve publike, temeljene na subjektivnom doživljaju autorice: da nešto doživim, da nešto čujem, da nešto vidim, da nešto naučim, da se opustim i da se zabavim. Sam sadržaj pronalazimo u gradu na čijim se ulicama izvedba, ako to tako gledatelj odabere, odvija.

Posjetitelj je u dogovoreno vrijeme trebao doći na drugi kat Filodrammatice, gdje je nakon uvodnog govora autorice imao priliku izabrati u kojem će smjeru izvedba dalje ići. S obzirom na odabir, izvedba se primjerice mogla odvijati u galeriji Filodrammatice, na Korzu, Trgu bana Jelačića, Titovom trgu ili na zadnjem katu tzv. "riječkog nebodera".

Događaj smo prvotno najavili na našoj internetskoj stranici, s rasporedom održavanja predstava i detaljnim uputama prijave. Za potrebe najave izvedbi u fizičkom prostoru koristili smo već postojeći vizualni materijal, koji su za prvi ciklus izvedbi osmislili dizajneri Marino Krstčić Furić i Ana Tomić, izradivši plakate u studiju sitotiska u Omladinskom kulturnom centru Palach. Informacije smo dijelili putem društvenih mreža Facebook i Twitter, kreiravši i posebnu Facebook stranicu događanja.

Predstava je između ostalog najavljena u Novom listu, u eteru Radija Rijeke i Radija Korzo, te na internetskim portalima H-Alter, Kulturpunkt, Radio Rijeka i Moja Rijeka.

Riječki fotograf Kristian Vučković na vlastitu je inicijativu izradio fotodokumentaciju pojedinih izvedbi, koju smo objavili na našoj internetskoj stranici te Facebook i Flickr profilu.

7. DOPOLAVORO

Programski pravac *Dopolavoro* projekta *Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture* bavi se novim oblicima rada koji nisu postojali ili nisu bili rašireni do prije desetak godina. Narav rada neprestano se mijenja pod utjecajem novih tehnologija. Teme povezane s radom podrazumijevaju i teme povezane sa stanjem ne-rada, slobodnog vremena i ljenčarenja, a obrađuju se u suradnji s međunarodnim umjetnicima iz područja vizualnih, izvedbenih i novomedijskih umjetnosti.

U fokusu programa *Dopolavoro* su tehnologija, koja oblikuje čovjekova zanimanja i način obavljanja rada, te društveni odnosi koji se preslikavaju na svijet rada i na samu tehnologiju. Osnovne teme kojima se bavi program *Dopolavoro* su automatizacija kreativnog rada i novi oblici rada koji iscrpljuju prirodne resurse na zemlji, a donosi i pogled na legalno rubne načine organizacije rada. Teme kojima se *Dopolavoro* bavi su europske teme, jer dotiču budućnost stanovništva cijelog kontinenta, ali i svijeta.

Tijekom 2018. godine, u okviru ovog programa bavili smo se koordinacijom i početkom rada petnaest međunarodnih umjetničkih koprodukcija. Poduzeto je više aktivnosti vezano uz produkcije umjetničkih projekata i radova, studijski boravci u Rijeci zagrebačkog izvedbenog kolektiva BADco i indijske umjetnice Sujate Goel, terensko istraživanje riječkog umjetnika Igora Eškinje u suradnji s Prirodoslovnim muzejem iz Rijeke, studijski posjet Rijeci i istraživački rad japanske umjetnice Tomoko Momiyame, istraživanje izvedbene umjetnice Mile Pavičević, te umjetnika Nemanje Cvijanovića, Amy Suo Wu, Jamesa Bridlea, Milijane Babić, Fokus Grupe, Silvia Lorusa, kolektiva !Mediengruppe Bitnik, Jennifer Lyn Morone, Sanele Jahić i Saše Sedlačka.

Od javnih događanja, u okviru koreografskog istraživačko-produkcijskog procesa "Rad panike", u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti Rijeka, 10. srpnja je održana prezentacija radionice kolektiva BADco, "Grad, panika", čiji su voditelji bili Goran Sergej Pristaš i Nikolina Pristaš. Petodnevna radionica uvela je studentice Akademije primijenjenih umjetnosti – katedra gluma i mediji u problematiku prikazivanja u galerijskom, odnosno prostoru „bijeke kocke“, koji nema sažimajuću nego rastavnu funkciju izlaganja. Kroz različite vježbe razvoja gestičkih izvedbenih materijala, preklapajućih pripovjednih tijekova i ritmičkog formatiranja izvedbe, studenti glume i suvremenog plesa upoznali su se s metodama dijagramatskog prikazivanja karakterističnog za rad kazališne skupine BADco. U sklopu istog programa, 12. srpnja je u MMSU Rijeka izvedena suvremeno-plesna predstava „Herbarij“, u koreografiji i izvedbi Antonije Dorbić, Marte Krešić i Lane Šprajcer, uz dramaturgiju Nine Gojić.

Sa zagrebačkom organizacijom Radiona, 15. i 16. rujna održana je dvodnevna serija pop-up radionica uradi-sam elektronike i recikliranja za sve uzraste, pod nazivom "Prebrikana stvarnost - kodirana zakrpa", na Korzu i u riječkom naselju Drenova.

Program, kojim se na površinu nastojalo izvući djelovanje samih građana, sastojao se od četiri zanimljive radionice. Na radionicu *Popravi svoju mašinu!* građani su mogli donijeti svoje neispravne uređaje – od računala, preko osciloskopa i sintesajzera do mlinca za kavu – i konačno ih dovesti u red kvalitetnim popravkom. Voditelji radionice su pritom imali savjetodavnu ulogu, što znači da su polaznici uz stručno vodstvo sami popravljali svoje uređaje. Polaznici radionice *Textil{e}tronics* izrađivali su svjetleću narukvicu od tekstilnih materijala i posebnog konca koji provodi struju, koja im može biti korisna u mračnim uvjetima za, primjerice, jednostavno otključavanje vrata. Polaznici su svladavali osnove elektronike i učili što je to LED dioda i kako napraviti strujni krug. Polaznici radionice *3D printanje olovkom* savladavali su osnove 3D printanja uz pomoć olovke koja printa dvodimenzionalne i trodimenzionalne objekte, poput bedževa, okvira za naočale i sl. Na radionici *Kolektivno mapiranje i alternativne kartografije*, polaznici su, koristeći internetsku platformu *OpenStreetMap* i njezine alate, učili o osnovama mapiranja i stečena znanja primijeniti na njima zanimljivim mjestima u Rijeci. Radionice su vodili Goran Mahovlić, Deborah Hustić, Paula Bučar i Damir Prizmić, a sudjelovanje je bilo besplatno.

8. LUXFLUX

Od 2017. godine, 42 europska Goethe-Instituta zajedno s lokalnim partnerima rade na temi prostora slobode, u okviru projekta *Freiraum*. Rijeka i Luxembourg ždrijećom su odabrani kao tandem koji propituje slobodu i zajedno su razvili projekt *Luxflux* koji se bavi dvjema dimenzijama navedene teme: Luxembourg propituje javni prostor kao prostor slobode, a Rijeka se pita mogu li se individualne slobode garantirati u našem društvu. Program *Luxflux* zajednički provode Institut Pierre Werner, Sveučilište u Luksemburgu, Luksemburški centar za arhitekturu (LUCA), Goethe-Institut Kroatien i Drugo more.

U Omladinskom kulturnom centru Palach, 7. i 8. lipnja održala se radionica spekulativnog dizajna na temu slobode, čiji su voditelji bili dizajneri Leo Kirinčić i Maša Poljanec. Polaznici su imali zadatak pronaći odgovor na pitanje kako se ostvaruju individualne slobode u suvremenim društvima koja odlikuje sve veći opseg nadzora građana, kontrole njihovih navika i ograničenja oblika ponašanja. Ovi procesi svoje izvoriste imaju u strahu od terorizma, digitalnim tehnologijama i novim oblicima zaštite autorskih prava, ciljanom oglašavanju, itd., dakle u promjeni društvenih odnosa pod utjecajem tehnologije. Načelno su nam iste slobode zagwarantirane kao i proteklih desetljeća, ali smo prisiljeni odricati ih se radi vlastite sigurnosti ili uopće mogućnosti korištenja pojedinih usluga. Polaznici radionice bili su pozvani izraditi scenarije u kojima se sloboda oduzima ili dovodi u pitanje, te nastojati pronaći odgovore na predložene scenarije. Rezultati radionice bili su skice i prezentacije mogućih rješenja

U velikoj dvorani i galeriji Filodrammatice, 30. studenog održan je jednodnevni događaj *Luxflux Rijeka*, na kojem su se predstavili rezultati programa *Luxflux*. Nakon što su u lipnju i srpnju održali radionice u dva grada, riječki i luksemburški tim razmijenili su dobivene zaključke i smjernice, koristeći ih kao polazište u stvaranju umjetničkih radova.

U velikoj dvorani Filodrammatice predstavljen je izvedbeni rad *The Place, It Has a Name*, koji balansira na granici između umjetničke instalacije, performansa i postdramskog kazališta. Nastavši u suradnji dramatičara lana De Toffolia, glumice Else Rauchs i umjetnice Lise Kohl, djelo definira „prostor slobode“ i bavi se njegovim značenjem za sve nas, a temelji se na izjavama o slobodi koje su iznesene i razrađene tijekom riječke radionice sa studentima Akademije likovnih umjetnosti i Filozofskog fakulteta Sveučilista u Rijeci, održane pod vodstvom Maše Poljanec i Lea Kirinčića. Projekt je također inspiriran znanstveno-fantastičnim filmovima koji tematiziraju prostor bijega iz ograničenosti svijeta, posebice filmom *Stalker* Andreja Tarkovskog iz 1979. godine, kao i luksemburškim paviljonom na Venecijanskom bijenalu, čija je ovogodišnja tema „Freespace“. Djelo pokušava obuhvatiti što sve može biti „prostor slobode“: prostor projekcije želja i težnji, mjesto dokoličarenja ili pak neograničeno i zaštićeno područje koje poziva na lutanje. Također istražuje pitanje kako čovjek usvaja i istodobno doživljava slobodan prostor, te kako on postepeno nestaje sve dok ne ostane samo iluzija.

Nakon toga, u galerijskom prostoru Filodrammatice dizajnerski dvojac Leo Kirinčić i Maša Poljanec predstavili su *Studiju slučaja Crvene i Plave*, instalaciju koja polazi od zaključaka radionice o slobodi prostora održane na Sveučilištu Luxembourg pod vodstvom dr. Katrin Becker. Instalacija je vezana za Rijeku i za temu uzima jedan specifični arhitektonski projekt socijalističke stambene gradnje, koja je redovito nastojala stvarati mjesta na kojima bi se stanari mogli susretati i graditi zajednicu.

Radi se o projektu Crvene i Plave zgrade, koje su u Rijeci izgrađene 1978. godine. Njihov arhitekt Ninoslav Kučan želio je stvoriti kompleks koji će ispuniti osnovne potrebe njegovih stanara, isplaniravši promenu u sredini svakog kompleksa, u kojoj bi se nalazili dućani, vrtić, barovi i druga mjesta susreta. No, ideje se u arhitekturi samo ponekad ostvare prema planu, ponekad se u potpunosti odbacuju, ili se, kao u većini slučajeva, ostvaruju samo djelomično.

Stanari Plave zgrade su u međuvremenu podigli pregradne zidova unutar kompleksa, čime je stvoreno nekoliko zgrada koje povezuju samo elementi gradnje, ali ne i društvene veze, što je uništilo prvotnu ideju komunalnog i javnog prostora. S druge strane, stanari Crvene zgrade nisu intervenirali na jednak način i još uvijek imaju promenu, kao prostor koji također ne funkcionira onako kako je originalno zamišljen, no u kojem se i dalje odvija barem nekakav život.

Studija slučaja Plave i Crvene temelji se na komparativnoj analizi ta dva kompleksa, s namjerom da se dozna zašto su se donosile određene odluke i kako su se te odluke odrazile na živote trenutnih stanara. Istraživači su željeli dokučiti na koji način organizacija prostora utječe na organizaciju društva, i obratno. Pritom ih je zanimalo koliko je, ako je uopće, naša sloboda povezana s prostorom u kojem provodimo većinu života. Rezultati istraživanja su pretočeni u instalaciju koja daje uvid u osobiti društveni kontekst i zaista originalnu ideju Crvene i Plave zgrade, u priče samih stanara i u spekulativne scenarije budućih načina korištenja promenade.

Izložba je bila otvorena do 2. prosinca, a u prvoj polovici 2019. godine bit će predstavljena u Luksemburgu.

Zaključno

Sve aktivnosti programa *Luxflux* bile su najavljene i dokumentirane na internetskoj stranici Drugog mora, na hrvatskom i engleskom jeziku, pri čemu je stranica Goethe-Instituta Kroatien objavljivala i na njemačkom jeziku. Programe smo najavljivali putem društvenih mreža Facebook, Instagram i Twitter, te putem newslettera, što su također činili naši partneri Goethe-Institut Kroatien, Institut Pierre Werner i Luksemburški centar za arhitekturu (LUCA).

Prethodno svim navedenim aktivnostima koje su se u okviru projekta provele u Rijeci, redatelj Igor Bezinović režirao je trominutni video u produkciji Goethe-Instituta Kroatien, u kojem o riječkom dijelu projekta govore direktor instituta Matthias Muller-Wieferig, umjetnik Igor Eškinja, filozof Nebojša Zelič, direktor Drugog mora Davor Mišković i kulturna radnica Sunčica Ostoić. Video je nastao tijekom prvog sastanka na kojem se raspravljalo o smjeru u kojem bi projekt trebao ići, a na kojem su, pored navedenih, sudjelovali i Elvio Baccarini (Filozofski fakultet Rijeka), Marta Klepo (Goethe-Institut Kroatien), umjetnica Andrea Kulunčić, dizajnerica Ana Tomić i Petra Vidović (Goethe-Institut Kroatien). Video je korišten u promotivne svrhe projekta u zemlji i inozemstvu.

Za sve smo aktivnosti medijima slali pripremljene medijske objave, a od regionalnih, nacionalnih i lokalnih medija vijest o programima objavili su, među ostalim, Visit Rijeka, Moja Rijeka, Novi list, Culturenet, Designed.rs, H-Alter, Moj Zagreb, Seecult, Torpedo Media, Vizkultura, Kulturpunkt. Portal Moja Rijeka objavio je video prilog s radionice, pod nazivom *Rijeka i Luksemburg u zajedničkom projektu na temu slobode*, u kojem su izjave dali voditelji i polaznici radionice. O događaju *Luxflux Rijeka* osvrta autorice Kasje Borić objavio je portal Kulturpunkt, naziva *U sferama javnog i privatnog*, dok se novinarka Kim Cuculić u tekstu *Slučaj Plave i Crvene zgrade u Rijeci* u Novom listu osvrnula na izložbu u Filodrammatici.

Vizual za radionicu u OKC-u Palach, koji smo koristili u najavama tog programa, izradio je voditelj radionice, dizajner Leo Kirinčić, dok je za događaj *Luxflux Rijeka*, uz digitalne vizuale, dizajner Oleg Šuran izradio i plakat. Budući da se radilo o izložbi koja problematizira život i svakodnevicu u tzv. Crvenoj i Plavoj zgradi u riječkom naselju Krnjevo, izložba je naišla na velik interes javnosti i medija, a u prvoj polovici 2019. godine planirano je njeno predstavljenje u Luksemburgu.

9. KNOWLEDGE ALLIANCES

Program *Knowledge Alliances* u sklopu projekta *Arts and Humanities Entrepreneurship Hubs*, okuplja četrnaest partnera iz sedam zemalja Europske unije, u svrhu poboljšanja poduzetničkih kapaciteta studenata umjetničkih i humanističkih studija kroz inovativni program koji se temelji na obrazovanju i razvoju poduzetničkih vještina.

Tijekom 2018. godine, program *Knowledge Alliances* je bio u istraživačkoj fazi: napravljeno je istraživanje u formi intervjua s lokalnim hubovima kreativnog stvaralaštva, čiji su rezultati poslani partnerima u Englesku. Na temelju tih rezultata i zaključaka priprema se pilot program edukacije za studente umjetničkih i humanističkih smjerova, vezano za znanja i vještine koje su potrebne u području kreativnih industrija. U sklopu pripreme tog pilot programa, održan je niz telefonskih i Skype sastanaka s partnerima na projektu.

FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ

Prihodi

Donator	Iznos
Zaklada Kulturanova, institucionalna podrška	100000
Zaklada Kulturanova, Nukleus/Refleks	40000
Zaklada Kulturanova, Kodiranje svijeta	15000
Grad Rijeka, sufinanciranje programa	198000
Ministarstvo kulture, sufinanciranje programa	160000
Ministarstvo kulture, sufinanciranje EU programa	23000
Europska prijestolnica kulture, Dopolavoro	1120000
Goethe Institut Hrvatska	108750
Ured za udruge Vlade RH, sufinanciranje EU programa	68675
Europska komisija, Creative Europe, State Machines	88634
Europska komisija, Erasmus, Knowledge Alliances	66492
ESF, Projekt X	293079
ESF, Žirooskop	996441
Ukupno	3278071

Rashodi

Program	Iznos
Redovno funkcioniranje (plaće, uredski troškovi, režije...)	687365
Galerija DM	156901
Refleks/Nukleus	86263
Zoom	153486
Moje, tvoje, naše	88928
Freiraum	62512
Projekt X	133481
State Machines	36295
Europska prijestolnica kulture, Dopolavoro	719208
Knowledge Alliances	7724
Ostalo (Kodiranje svijeta, Pick and Play, CtC i dr.)	76717
Ukupno	2208880

Neurošena sredstva u iznosu od 1.069.191 kn prebačena su u 2019. godinu.